

Politieke **Persvrijheidmeter** **2025**

**Woorden en daden van politieke partijen
op het gebied van persvrijheid in kaart**

Over dit rapport

Auteurs:

Bessie Slagt, Paula van Triest, Jos Bartman, Benthe Priester

Voor vragen over deze publicatie: pa@freepressunlimited.org

Publicatiedatum:

16 oktober 2025

Over Free Press Unlimited

Free Press Unlimited (FPU) is een non-profit persvrijheidsorganisatie. We werken vanuit ons kantoor in Amsterdam samen met meer dan 300 lokale mediapartners in meer dan 50 landen. Met hen werken we aan onze missie om onafhankelijk nieuws en informatie beschikbaar te maken voor iedereen. Dit rapport is geschreven in het kader van FPU's aandacht in Nederland voor de bescherming van persvrijheid in binnen- en buitenland.

Verantwoording rapport

Voor dit rapport heeft Free Press Unlimited analyses gemaakt van de verkiezingsprogramma's en een selectie van ingediende moties in de afgelopen kabinetsperiode van PVV, GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, DENK, PvdD, FvD, SGP, ChristenUnie, Volt en JA21. De methodologie waarmee scores aan elke partij zijn toegekend wordt in het rapport toegelicht. Bij het toekennen van de scores is gestreefd naar een zorgvuldige en evenwichtige beoordeling van alle relevante informatie. Bij de analyse per persvrijheidsindicator komt het voor dat een partij zowel bevorderlijke als beperkende standpunten inneemt ten aanzien van persvrijheid. In dergelijke gevallen zijn de betreffende punten tegen elkaar afgewogen en onderling verrekend.

Om de focus op persvrijheid te behouden, is besloten zoveel mogelijk programma-punten mee te nemen die **direct** betrekking hebben op informatievoorziening, toegang tot betrouwbare informatie of bescherming van journalistieke vrijheid. Waar deze thema's in programma's in samenhang werden besproken met andere

onderwerpen, is een afweging gemaakt op basis van de relevantie voor persvrijheid. In de beoordeling is ook rekening gehouden met passiviteit. Partijen die zich in hun programma niet expliciet uitspreken over bepaalde persvrijheidsindicatoren, ontvangen hiervoor punten in mindering omdat gebrek aan aandacht of initiatief eveneens negatieve implicaties kan hebben voor de bescherming van persvrijheid.

Aan de onderzochte partijen is wederhoor gevraagd. Aan hen is de conceptanalyse gestuurd, met het verzoek om hier binnen een week op te reageren. Volt, D66, GroenLinks-PvdA, NSC, PvdD, BBB en VVD hebben een reactie gestuurd. Deze reacties zijn, voor zover passend binnen de reikwijdte van de meter, verwerkt in de analyse. Hierbij zijn aanvullingen die buiten de onderzochte kabinetsperiode vielen, of die betrekking hadden op aanvullende beleidsdocumenten (i.p.v. moties of punten uit het verkiezingsprogramma), of onvoldoende betrekking hadden op persvrijheid, niet meegenomen.

Inhoudsopgave

Waarom een Politieke Persvrijheidmeter?	5
Persvrijheid onder de meetlat	7
Vier dimensies van persvrijheid	7
Methode	10
Data	10
Puntentelling en scores	12
Codeer- en analyseproces	13
Resultaten en Analyse	14
Verskil tussen woorden en daden	15
Dimensie 1: Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie	17
Dimensie 2: Ondersteuning van een pluriform medialandschap	18
Dimensie 3: Veiligheid en bescherming van journalisten	19
Dimensie 4: Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld	22

Waarom een **Politieke Persvrijheidmeter**?

Op 29 oktober gaat Nederland naar de stembus. Wonen, zorg en migratie domineren het publieke debat als de grote thema's van deze verkiezingen. Temidden van toenemende aanvallen op de democratie wereldwijd, gaat het deze verkiezingen ook veel over de staat van de democratie zelf en de bescherming van onze rechtsstaat. Met de Politieke Persvrijheidmeter vestigt Free Press Unlimited de aandacht op een van de belangrijkste voorwaarden voor onze democratie: persvrijheid. De Politieke Persvrijheidmeter brengt in kaart hoe politieke partijen in hun programma's, standpunten en parlementair gedrag persvrijheid benaderen en waarborgen. Zo stellen we kiezers in staat om de bescherming van persvrijheid mee te wegen in hun keuze, en bieden we inzicht in een thema dat direct raakt aan de kwaliteit van onze democratie.

Of het nu gaat om grote onthullingen zoals de toeslagenaffaire, onderzoeks-journalistiek naar de vervuiling van je directe leefomgeving of verslaglegging van debatten en de dagelijkse politiek: dankzij persvrijheid zijn we in staat om onszelf te informeren, de macht te controleren, en onze opvattingen te delen. Persvrijheid stelt ons in staat om goed geïnformeerde beslissingen te nemen en om onze belangen en opvattingen kenbaar te maken. In een goed functionerende democratie reikt de invloed van persvrijheid bovendien verder dan individuele onthullingen: ze heeft een algemene controlerende werking, waarbij machthebbers en instituties zich voortdurend bewust zijn van publieke controle.

Wanneer persvrijheid onder druk komt te staan, komen daarmee in wezen alle overige democratische instituties in het geding. Uit andere landen weten we dat aanvallen op de persvrijheid een voorteken zijn van ingrijpender democratisch verval, zoals de ondermijning van de onafhankelijke rechtspraak, onafhankelijke verkiezingen en andere uitingen van autocratisering.¹ Wereldwijd zien we die ontwikkeling in steeds meer landen: de democratie staat daar onder grote druk. Van alle gemeten aspecten van de democratie, maakte persvrijheid daarbij de grootste daling door.²

Free Press Unlimited vindt het daarom belangrijk om waakzaam te zijn en vinger aan de pols te houden bij de staat van persvrijheid in Nederland. De **Politieke Persvrijheidmeter** analyseert hoe Nederlandse politieke partijen zich opstellen ten opzichte van persvrijheid: nemen ze initiatief om die te beschermen, of stellen

¹ Zie: https://www.v-dem.net/media/publications/WP_133.pdf

² Zie: het meest recente jaarrapport van Varieties of Democracy:
https://www.v-dem.net/documents/60/V-dem-dr__2025_lowres.pdf

ze juist plannen voor die persvrijheid in gevaar kunnen brengen? Aan de hand van een systematische analyse van de verkiezingsprogramma's, ingediende moties en stemgedrag uit de afgelopen kabinetsperiode brengen we niet alleen de woorden van partijen in kaart, maar ook hun daden om persvrijheid te waarborgen in Nederland. De analyse benadert persvrijheid vanuit een brede invalshoek, en kijkt naar thema's als de bescherming van journalisten, de bestrijding van desinformatie, de ondersteuning van een pluriform landschap en de internationale inzet voor persvrijheid.

De **Politieke Persvrijheidmeter** rankt politieke partijen op basis van hoe ze scoren met hun verkiezingsprogramma's en met het indienen van - en stemmen op - moties. Zo laten we zien wat een politieke partij "zegt" en "doet" op het thema persvrijheid. Het is daarmee bedoeld voor kiezers, beleidsmakers, en het maatschappelijk middenveld, om voor de verkiezingen van 29 oktober 2025 te zien waar partijen staan.

Dit rapport start met het introduceren van het begrip persvrijheid en de vier dimensies waarop we de partijen hebben beoordeeld. Het methode hoofdstuk beschrijft onze dataverzameling en de methodologie van het onderzoek. In het resultatenhoofdstuk presenteren we de ranglijst van de politieke partijen en hun scores per dimensie van persvrijheid. Tenslotte bevat de appendix een toelichting per partij, inclusief het overzicht van alle meegenomen programmapunten en moties.

Persvrijheid onder de meetlat

Hoe leggen we de lat in deze Politieke Persvrijheidmeter? Dat begint bij een heldere begrip van wat persvrijheid is en hoe je dit meetbaar kunt maken. In dit hoofdstuk definiëren we persvrijheid en introduceren we de vier dimensies waarop we politieke partijen beoordelen.

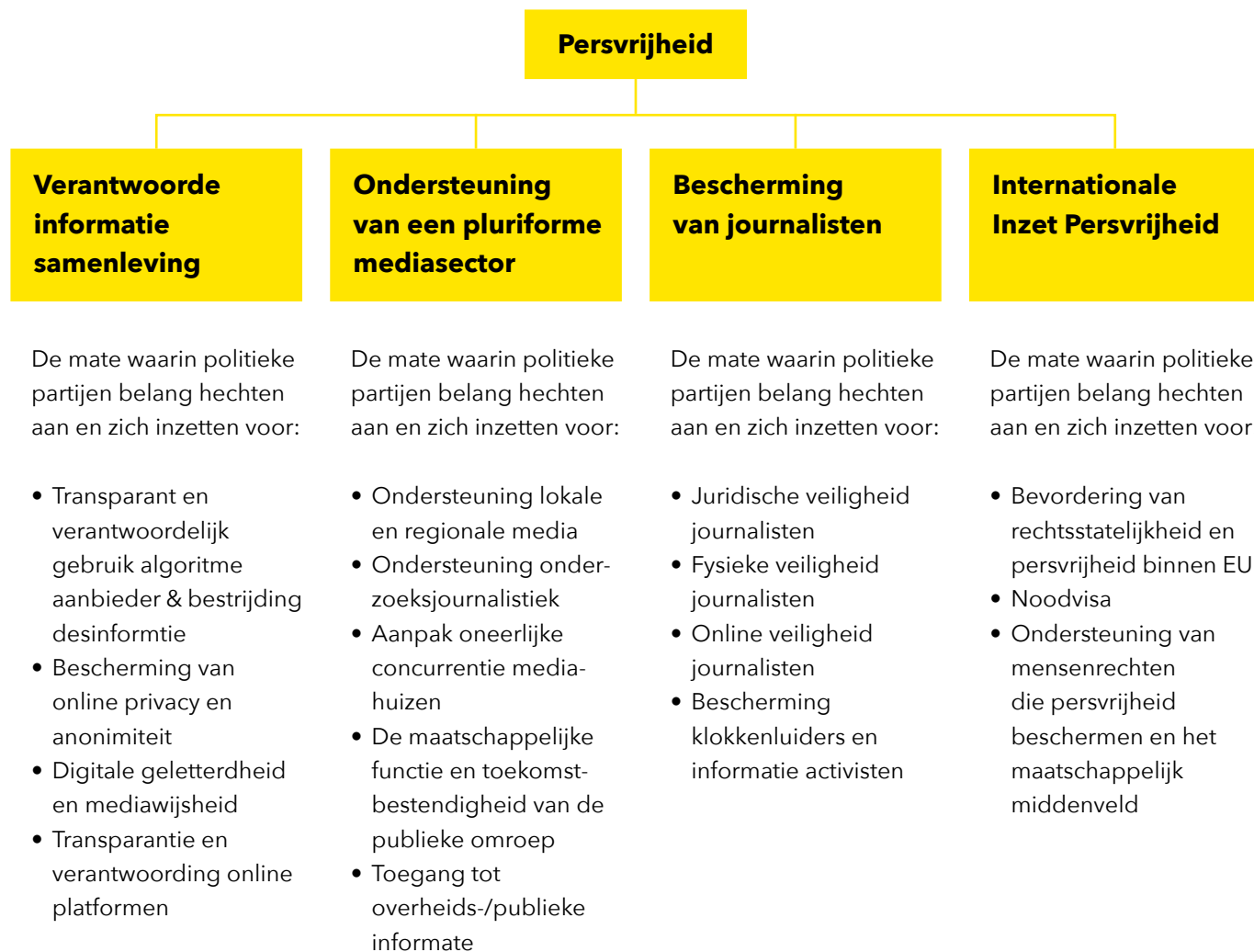
Persvrijheid gaat verder dan de formele verankering in de Grondwet die stelt dat journalisten het recht te hebben om in vrijheid informatie te verzamelen en te verspreiden. Persvrijheid draait ook om de feitelijke vrijheid van journalisten om kritisch te berichten over belangrijke thema's, en om het vermogen van burgers om toegang te krijgen tot betrouwbare informatie. Persvrijheid is daarmee geen kwestie van aanwezigheid of afwezigheid, maar van gradatie. We definiëren persvrijheid in dit rapport als:

Het recht en vermogen van ieder individu om betrouwbare en onafhankelijke informatie te produceren, verspreiden en ontvangen.

Met deze definitie in gedachten kijken we in deze meter naar de manier waarop politieke partijen zich inzetten zodat zowel journalisten als burgers zo goed mogelijk onafhankelijke informatie kunnen produceren, verspreiden en ontvangen. Onze definitie is dus niet uitsluitend van toepassing op journalisten en mediaprofessionals. Iedereen moet kunnen participeren in het informatie-ecosysteem. Informatie moet bovendien betrouwbaar zijn (controleerbaar, op feiten gebaseerd) en onafhankelijk (vrij van politieke of commerciële beïnvloeding).

Vier dimensies van persvrijheid

Om het begrip persvrijheid meetbaar te maken en te kunnen toetsen aan partij-uitingen, onderscheiden we vier dimensies die samen een breed beeld geven van de politieke houding ten aanzien van persvrijheid. In welke mate dragen de plannen en inzet van de politieke partijen bij aan persvrijheid? Elke dimensie bestaat uit concrete indicatoren die de mate van politieke inzet meetbaar maken (zie Schematisch overzicht persvrijheid). Aan de hand van deze vier dimensies biedt de Persvrijheidmeter een beeld van hoe politieke partijen zich verhouden tot persvrijheid. Samen bepalen zij mede of de media in Nederland kan floreren en haar democratische functie goed kan uitoefenen.

Schematisch overzicht persvrijheid

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

De digitalisering van de afgelopen decennia heeft gezorgd voor een transformatie van onze informatieomgeving. Alhoewel de toegang tot en hoeveelheid van informatie sterk is toegenomen, is de digitalisering de vindbaarheid en kwaliteit van informatie niet alleen ten goede gekomen. Met intransparante algoritmes ordenen de Big-Tech platforms informatie en bepalen ze in grote mate wat we wel en niet te zien krijgen. Des- en misinformatie wordt snel verspreid. Tegelijkertijd staat ook het traditionele verdienmodel van journalistieke media onder druk, omdat door de digitalisering van onze informatieomgeving de advertentie-inkomsten voor gedrukte media en media-omroepen grotendeels naar de grote social media platforms zijn gegaan. Dit heeft invloed op ons vermogen om betrouwbare en onafhankelijke informatie te ontvangen en op de journalistiek om betrouwbare informatie te produceren en verspreiden. Hoe kijken partijen hier naar?

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Voor persvrijheid is een pluriforme, onafhankelijke en financieel gezonde mediasector onmisbaar. Zowel de publieke omroep als regionale en lokale omroepen spelen een grote rol in de informatievoorziening, en voor de controlerende functie van media is het belangrijk om te investeren in onderzoeksjournalistiek zodat zij macht kunnen controleren en misstanden kunnen aankaarten. Veel media, en met name kleinere lokale en regionale media, bevinden zich echter in een financieel lastige positie. Hoe gaan partijen de structurele voorwaarden voor een gezonde, pluriforme mediasector waarborgen en bevorderen?

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Een voorwaarde voor persvrijheid is dat journalisten in veiligheid hun werk kunnen doen. Veiligheid omvat niet alleen fysieke bescherming, maar ook juridische en digitale veiligheid. Waar journalisten onder dreiging van online intimidatie, juridische stappen, of fysiek geweld hun werk moeten doen, ligt zelfcensuur op de loer en heeft dit invloed op hun vermogen om kritisch te berichten. In welke mate zetten de politieke partijen zich in voor de veiligheid van journalisten en bescherming van hun bronnen?

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Persvrijheid stopt niet bij de grens: de mate van persvrijheid elders in de wereld beïnvloedt ons vermogen om toegang te krijgen tot onafhankelijke en betrouwbare informatie. Wanneer journalisten stelselmatig worden bedreigd en vermoord, mensenrechten en maatschappelijke ruimte onder druk staan, wordt niet alleen hun vermogen om informatie te produceren en verspreiden aangetast, maar ook onze mogelijkheid om die informatie te ontvangen. *News deserts* in landen zoals Sudan, of het doelgericht aanvallen van journalisten in Gaza, zorgen ervoor dat minder informatie de buitenwereld bereikt en dat onze collectieve toegang tot informatie onder druk staat. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en een sterk maatschappelijk middenveld is dus onlosmakelijk verbonden met de kwaliteit van onze eigen informatievoorziening.

Methode

De Politieke Persvrijheidmeter is ontworpen om zowel standpunten als het daadwerkelijke handelen van politieke partijen ten opzichte van persvrijheid inzichtelijk te maken. Met dit doel analyseert de Persvrijheidmeter zowel plannen uit de verkiezingsprogramma's als een selectie van moties die sinds het begin van de huidige kabinetsperiode zijn ingediend. Samen geven deze databronnen een goed beeld van wat we van de partijen kunnen verwachten op het gebied van persvrijheid na de verkiezingen. In dit hoofdstuk lichten we de methode die we hebben gebruikt om partijen te evalueren en scores te geven verder toe.

Data

Om de standpunten en visies van partijen te evalueren, gebruiken we de verkiezingsprogramma's van de partijen die deelnemen aan de Tweede Kamerverkiezingen van 2025 als databron. Alleen partijen die op het moment van analyse vertegenwoordigd zijn in de Tweede Kamer of die volgens peilingen kans hadden op zetelwinst zijn meegenomen.³ Dat zijn: PVV, GroenLinks-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, DENK, PvdD, FvD, SGP, ChristenUnie, Volt en JA21.

Om het handelen van politieke partijen op het gebied van persvrijheid te evalueren, gebruiken we moties en data over stemgedrag als databron. Deze bron bestaat uit een selectie van 26 ingediende moties (zie Appendix III) uit de afgelopen kabinetsperiode (6 december 2023 - 3 juni 2025) die betrekking hebben op het thema persvrijheid. De selectie van de moties is in twee stappen tot stand gekomen: een gerichte debat-selectie en een aanvullende zoekactie in de database van Tweedekamer.nl.

³ Op het moment van samenstellen van deze meter waren er geen partijen buiten de Tweede Kamer die kans maakten op zetelwinst, waardoor de analyse alleen de huidige Kamerpartijen omvat.

We hebben zes parlementaire debatten geselecteerd omdat de daarbij ingediende moties relevant zijn voor de dimensies van persvrijheid. De geselecteerde debatten zijn:

1. Begroting Buitenlandse Zaken (13 en 14 februari 2024)
2. Tweeminutendebat Media (21 mei 2024)
3. Debat Mensenrechtenbeleid (17 juni 2024)
4. Regeringsverklaring (4 juli 2024)
5. Tweeminutendebat Desinformatie en Digitale Inmenging (19 maart 2025)
6. Notaoverleg Media (14 april 2025).

Uit deze debatten zijn uitsluitend moties opgenomen die voldoende concreet en inhoudelijk te beoordelen waren op hun invloed op persvrijheid. Moties zijn niet meegenomen in de analyse wanneer de formulering te vaag of te ambigu was om de invloed van de motie op persvrijheid betrouwbaar te interpreteren. Ook wanneer niet duidelijk kon worden vastgesteld of een motie de persvrijheid juist zou versterken of beperken, is deze niet meegenomen. De geselecteerde moties geven daarmee geen uitputtend overzicht van alle inzet vanuit de kamer op dit thema, maar wel een redelijk beeld van hoe partijen staan tegenover belangrijke thema's op het gebied van persvrijheid.

Omdat in de huidige kabinetsperiode ook buiten de geselecteerde debatten moties zijn ingediend die relevant zijn voor persvrijheid, is aanvullend een zoekactie uitgevoerd in de database van [TweedeKamer.nl](https://www.tweedekamer.nl). Er is gezocht via vier zoektermen: "journalist", "persvrijheid", "media" en "desinformatie". De gevonden moties zijn beoordeeld volgens dezelfde criteria: de formulering moest voldoende helder zijn, en het verwachte effect moest duidelijk vast te stellen zijn. Alleen moties die aan deze voorwaarden voldeden zijn in de analyse opgenomen.

Met deze gecombineerde aanpak van een gerichte selectie van debatten en zoekactie op deze zoektermen geeft de selectie van moties een indicatie van de daadwerkelijke parlementaire inzet op persvrijheid in de afgelopen kabinetsperiode.

Puntentelling en scores

Elk partijprogramma is geanalyseerd op programmapunten die betrekking hebben op de vastgestelde indicatoren voor elke dimensie van persvrijheid (zie p.7). Per partij zijn de relevante passages geselecteerd per indicator. Alle geselecteerde passages zijn vervolgens thematisch geclusterd per indicator (zie Appendix II). Hierna is per indicator een score toegekend op basis van de inhoud van de programmapunten. Om de beoordeling zo transparant en systematisch mogelijk te maken, hebben we gebruikgemaakt van een beoordelingsschaal (zie Tabel 1). De uiteindelijke scores voor zowel het partijprogramma als de moties zijn genormaliseerd tot een schaal van 1-10.

Alle geselecteerde passages uit de moties en partijprogramma's, en de daaraan toegekende scores, zijn in een tweede ronde dubbel gecontroleerd. Eventuele verschillen in interpretatie of toekenning zijn gezamenlijk besproken en waar nodig gecorrigeerd.

Tabel 1

Beschrijving	Score	Toelichting
Zeer slecht	-2	De partij heeft programmapunten die de persvrijheid aantoonbaar schaden.
Slecht	-1	De partij spreekt zich niet uit; er is geen verbetering van de situatie.
Beperkt	0	De partij noemt het onderwerp kort of oppervlakkig, zonder visie of concrete voorstellen.
Voldoende	+1	De partij heeft programmapunten die persvrijheid versterken en zegt bijvoorbeeld zich te willen "inzetten" of te "investeren". De voorstellen blijven echter vrij algemeen en missen concrete uitwerking.
Goed	+2	De partij presenteert sterke en overtuigende programmapunten die persvrijheid structureel en substantieel bevorderen.

Ook voor de motie-analyse is gewerkt met een puntenschaal (zie Tabel 2). Hierbij is gekeken naar zowel het initiatief (het indienen van moties) als het stemgedrag bij moties die betrekking hebben op persvrijheid.

Tabel 2

Beschrijving	Score	Toelichting
Motie ingediend ter bevordering van persvrijheid	+2	De partij is initiatiefnemer van een motie die persvrijheid versterkt.
Stemmingen voor bevordering van persvrijheid	+1	De partij stemt voor een motie die persvrijheid bevordert of tegen een motie die persvrijheid beperkt.
Geen stemming uitgebracht	0	De partij heeft niet deelgenomen aan de stemming.
Stemmingen tegen bevordering van persvrijheid	-1	De partij stemt tegen een motie die persvrijheid bevordert of voor een motie die persvrijheid beperkt.
Motie ingediend met beperkende werking op persvrijheid	-2	De partij is initiatiefnemer van een motie die persvrijheid beperkt.

Codeer- en analyseproces

Zoals hierboven is beschreven, zijn voor toegekende scores uit de Politieke Persvrijheidmeter partijprogramma's en moties gecodeerd. Om de betrouwbaarheid van de analyse te vergroten zijn partijprogramma's door twee onderzoekers onafhankelijk geanalyseerd, om zo eventuele interpretatieverschillen te minimaliseren. Wanneer de onderzoekers uiteenlopende scores toekenden aan specifieke indicatoren, zijn deze verschillen besproken en is in overleg tot een gezamenlijke beoordeling gekomen. Daarnaast zijn de voorlopige resultaten voorgelegd aan de betrokken politieke partijen voor wederhoor. Wanneer partijen opmerkingen hadden bij specifieke interpretaties, zijn deze waar relevant verwerkt of is beargumenteerd waarom niet tot aanpassing is overgegaan (zie "Verantwoording" op pagina 1).

Resultaten en Analyse

Dit hoofdstuk geeft de resultaten van de Politieke Persvrijheidmeter weer, gebaseerd op de analyse van verkiezingsprogramma's en moties. Na de ranking per partij, gaan we in op de score van partijen per dimensie. Een toelichting per partij is opgenomen in Appendix I.

	Partij	Punten
Gecombineerde scores	VOLT	8,8
	D66	8,2
	PvdD	7,9
	GL-PvdA	7,7
	NSC	7,6
	SP	7,2
	CU	6,5
	CDA	6,5
	DENK	6,1
	VVD	5,8
	SGP	5,6
	BBB	4,8
	JA21	4
	FvD	3,5
	PVV	2,6

De ranking laat zien dat de mate waarin de plannen en inzet van de politieke partijen bijdragen aan persvrijheid behoorlijk uit elkaar lopen. Volt komt in de gecombineerde analyse van partijprogramma's en stemgedrag op moties als beste uit het onderzoek, gevolgd door D66 en de PvdD. Dit betekent dat deze partijen zowel in hun verkiezingsprogramma's als in de Tweede Kamer zich inzetten voor de bevordering van persvrijheid. Ook als we alleen kijken naar de partijprogramma's (zonder de moties mee te wegen) behalen deze drie partijen de hoogste scores. Dit beeld verschuift enigszins wanneer we uitsluitend kijken naar de moties. Hier scoort GroenLinks-PvdA het hoogst, gevolgd door D66 en daarna Volt. De PVV komt in beide analyses als slechtste naar voren.

Verschil tussen woorden en daden

	Partij	Punten
Score Partij Programma	VOLT	9,4
	PvdD	8,4
	D66	8,1
	NSC	8
	GL-PvdA	6,9
	SP	6,7
	VVD	6,3
	CU	5,6
	CDA	5,6
	BBB	5,2
	SGP	4,8
	DENK	4,7
	FvD	3,4
	JA21	3
	PVV	1,9
Score Moties	GL-PvdA	8,6
	D66	8,3
	VOLT	8,2
	SP	7,7
	CU	7,4
	CDA	7,4
	DENK	7,4
	PvdD	7,3
	NSC	7,3
	SGP	6,3
	VVD	5,4
	JA21	5,1
	BBB	4,4
	FvD	3,6
	PVV	3,4

Wanneer we de scores uit de motie-analyse naast die van de partijprogramma's leggen, vallen enkele verschillen op tussen wat partijen 'zeggen' en wat zij 'doen'. Dat geldt zowel voor positieve afwijkingen als voor negatieve. DENK scoort laag op het partijprogramma, maar veel hoger in de motie-analyse, en laat daarmee het grootste positieve verschil zien tussen woorden en daden. Ook JA21 toont in stemgedrag een positievere houding ten opzichte van persvrijheid dan uit het partijprogramma naar voren komt. Dit betekent dat ze mee stemmen met moties die bevorderlijk zijn voor persvrijheid, met name op het thema "een pluriform medialandschap in Nederland", hoewel ze tegen stemmen op de andere dimensies van persvrijheid. Toch blijft de partij in beide analyses laag scoren waardoor dit verschil niet wijst op een veranderende positie ten opzichte van persvrijheid door de partij. Ditzelfde geldt voor de PVV: zij laten in hun stemgedrag een relatief positieve houding zien tot hun partijprogramma, maar hun scores blijven in beide analyses onvoldoende.

Omgekeerd laten de PvdD en Volt een negatievere positie zien in hun stemgedrag ten opzichte van hun partijprogramma's. Dit impliceert niet dat hun stemgedrag een negatieve invloed heeft op persvrijheid, maar toont juist aan dat beide partijen in zowel de programma- als motie-analyse relatief hoog scoren. Volt, die een hogere discrepantie heeft tussen motie score en partij score zet zich in algemene zin beter in voor persvrijheid gezien de hogere scores die de partij laat zien op zowel moties en programma's in vergelijking met de PvdD. De VVD vormt een interessant geval: hoewel de partij in de programma analyse voldoende scoort, laat zij in haar stemgedrag een negatieve houding zien die onvoldoende is. Ditzelfde geldt voor de BBB en het NSC. Een nuance daarbij is dat de BBB op zowel het partijprogramma als de moties negatief scoort, terwijl het NSC in beide analyses positief blijft. Daarmee is de VVD de enige partij die een voldoende scoort in het partijprogramma, maar die dit niet naleeft in hun motie gedrag en daar een onvoldoende scoort.

Deze scores geven een algemeen beeld van hoe partijen zich in brede zin verhouden tot persvrijheid. Een nadere analyse van de resultaten laat zien dat partijen zich op bepaalde dimensies juist meer of minder inzetten, of punten opnemen die op het eerste gezicht positief lijken voor persvrijheid, maar in de context van de partij nader geïnterpreteerd of toegelicht moeten worden.

Dimensie 1: Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

	Partij	Punten
Dimensie 1	GL-PvdA	9,4
	VOLT	8,9
	D66	8,9
	NSC	8,9
	CU	8,3
	CDA	8,3
	PvdD	8,1
	DENK	7,8
	SP	7,5
	VVD	7,2
	SGP	6,9
	BBB	5,6
	JA21	5
	FvD	3,6
	PVV	2,5

Op de eerste dimensie, een online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie, halen partijen in vergelijking tot andere dimensies relatief hoge scores. Veel partijen pleiten voor het verkleinen van de afhankelijkheid van grote techbedrijven en erkennen dat deze platforms, via hun algoritmes, een rol spelen bij de verspreiding van desinformatie. Big Tech kan zo, via haar digitale infrastructuur, online bedreigingen en desinformatiecampagnes faciliteren. Daarnaast haalt de meerderheid van de partijen (D66, JA21, NSC, PvdD, SP, VVD, CDA, SGP, Volt en GroenLinks-PvdA) het tegengaan van deepfakes aan in hun programma's en stellen zij voor het verspreiden daarvan strafbaar te maken. Dit is niet alleen relevant voor de betrouwbaarheid van online informatie in het algemeen, maar raakt ook aan de veiligheid van journalisten. Partijen zoals GroenLinks-PvdA en het CDA pleiten daarom specifiek voor een aanscherping en uitbreiding van de Europese wetgeving die bedoeld is om Big Tech te reguleren, de Digital Services Act (DSA). De PVV is de enige partij die dit onderwerp in zijn geheel niet aankaart.

In tegenstelling tot de verantwoordelijkheid van Big Tech-bedrijven, laat het thema desinformatie grotere verschillen zien tussen de partijen. Partijen als DENK, JA21 en de PVV gaan er in hun programma's volledig aan voorbij, terwijl FvD en de SGP het bestaan van desinformatie betwijfelen of maatregelen daartegen als censuur of overheidsbemoeienis beschouwen.

Dimensie 2: Ondersteuning van een pluriform medialandschap

	Partij	Punten
Dimensie 2	VOLT	8,5
	D66	8,3
	GL-PvdA	7,8
	PvdD	7,2
	SP	7
	NSC	6,8
	DENK	6,5
	CU	6,5
	CDA	6,2
	SGP	5,8
	BBB	5,7
	VVD	5,3
	JA21	5,2
	FvD	4,3
	PVV	3,3

Hoewel de scores van partijen op deze dimensie relatief dicht bij elkaar liggen, lopen hun ideeën over het ondersteunen van een pluriform medialandschap uiteen. De meeste partijen doen uiteenlopende voorstellen om de diversiteit van het Nederlandse medialandschap te versterken. Daarbij ligt de nadruk vaak op het ondersteunen van regionale en lokale journalistiek, de publieke omroep en in sommige gevallen ook onderzoeksjournalistiek, zoals bijvoorbeeld het geval is bij de D66, BBB, NSC, PvdD, Volt en de SP. Zulke voorstellen zijn van belang omdat een pluriform landschap van publieke en onafhankelijke media bijdraagt aan een gemeenschappelijke, feitelijke basis voor het publieke debat.

Enkele partijen doen in dit kader opvallende voorstellen. De PVV stelt bijvoorbeeld voor de financiering van de publieke omroep op te schorten en het Hilversumse mediapark te verbouwen tot een woonwijk. Daarmee positioneert de partij zichzelf lijnrecht tegenover het idee dat publieke media een collectieve democratische functie vervullen. FvD doet voorstellen voor het stimuleren van online initiatieven binnen de publieke omroep en een pluriform medialandschap, maar doet daarbij stevige uitspraken in het partijprogramma over de vermeende 'stuitende eenzijdigheid en groot gebrek aan oprechte nieuwsgierigheid' in Nederlandse media, en trekt de onafhankelijkheid van de NPO Ombudsman en de Raad van Toezicht van de NPO in twijfel. Dergelijke retoriek en voorstellen miskennen de afstand die nodig is tussen overheid en media om onafhankelijkheid van het medialandschap te waarborgen. Een vergelijkbare dynamiek is zichtbaar bij de SGP, die de rol van journalistiek binnen de rechtsstaat erkent, maar tegelijkertijd pleit voor steviger toezicht op de beroepsgroep.

Dimensie 3: Veiligheid en bescherming van journalisten

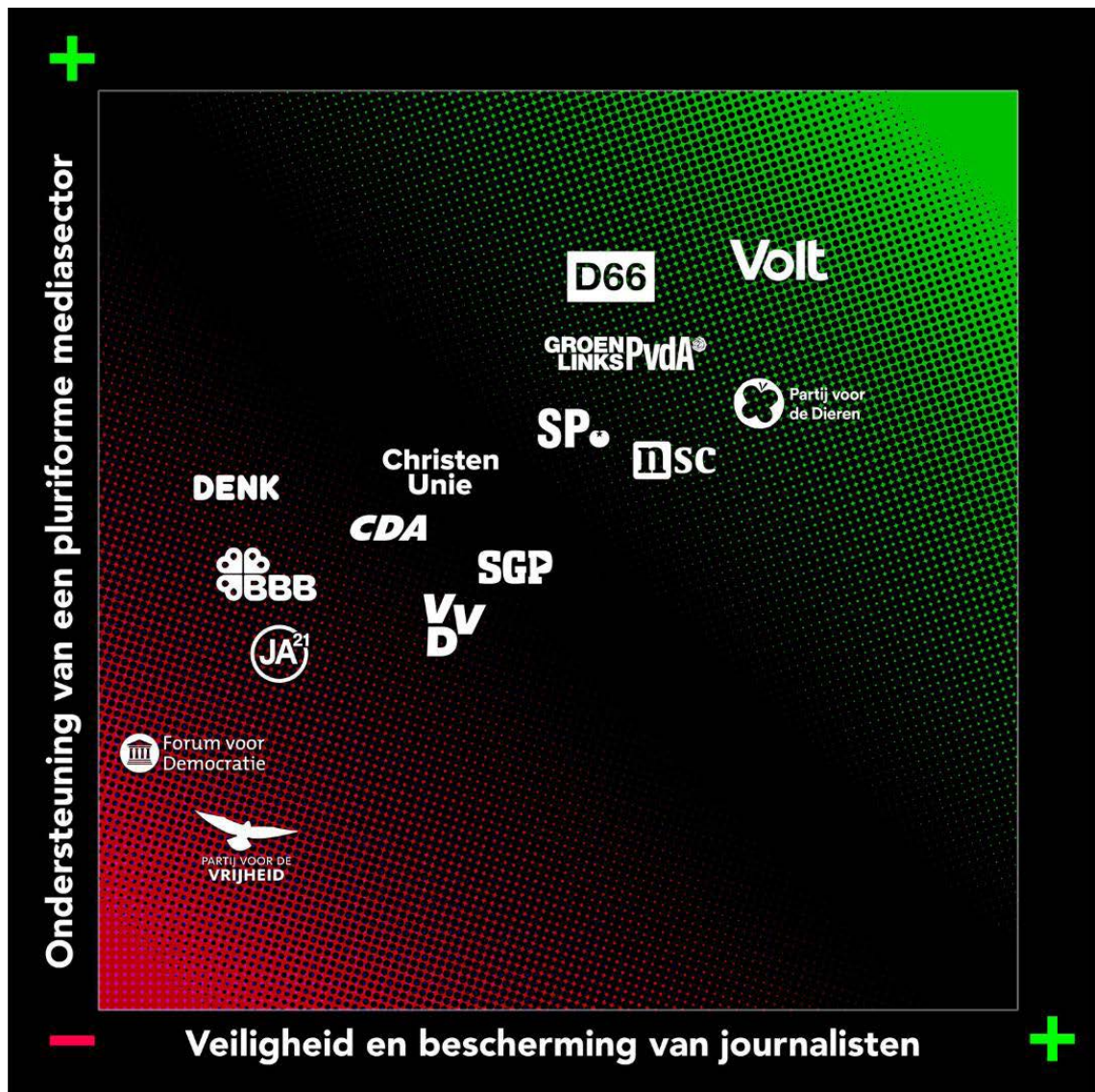
	Partij	Punten
Dimensie 3	PvdD	7,9
	VOLT	7,9
	NSC	6,8
	GL-PvdA	6,4
	D66	6,4
	SP	6,1
	SGP	5,4
	VVD	5
	CU	4,6
	CDA	4,3
	DENK	3,2
	BBB	3,2
	PVV	3,2
	JA21	3,2
	FvD	2,5

Over de gehele breedte scoren partijen opvallend lager op de derde dimensie: de veiligheid en bescherming van journalisten. Bij veel partijen wordt de veiligheid van journalisten niet eens benoemd in het verkiezingsprogramma (PVV, BBB, SGP, FvD, JA21, DENK), of blijft het bij een algemene uitspraak dat journalisten hun werk veilig moeten kunnen doen of dat journalisten beschermd moeten worden (ChristenUnie, NSC). Voorstellen die de veiligheid van journalisten daadwerkelijk zouden bevorderen, ontbreken grotendeels. Ook GroenLinks-PvdA, die op andere dimensies veel concrete voorstellen doet, besteedt in haar partijprogramma geen aandacht aan de veiligheid van journalisten. De partij scoort op deze dimensie wel beter op moties.

Deze lage scores zijn opvallend omdat de veiligheid van journalisten ook in Nederland achteruitgaat. Zo zijn er in 2024 opnieuw meer incidenten gemeld bij PersVeilig dan in het jaar ervoor.⁴ De urgentie van het probleem maakt het ontbreken van concrete voorstellen in het merendeel van de verkiezingsprogramma's des te zorgwekkender.

Volt, PvdD en D66 zijn de enige partijen die in de partijprogramma's concrete voorstellen doen om de veiligheid van journalisten te verbeteren. PvdD en Volt benoemen daarnaast ook juridische intimidatie in hun programma's en willen dat journalisten hier beter tegen worden beschermd. De laatste jaren zien we namelijk een toename van juridische bedreigingen tegen journalisten, waaronder zogenaamde SLAPPs (*Strategic Lawsuits Against Public Participation*). Dit zijn rechtszaken die worden ingezet om publieke waakhonden, waaronder journalisten, te intimideren en de mond te snoeren. Volt wil acteren op dit onderwerp door in Europees verband regels tegen SLAPPs aan te scherpen. Dit thema komt niet terug in het verkiezingsprogramma van D66, maar de partij heeft in de afgelopen kabinetsperiode een motie ingediend om journalisten te beschermen tegen SLAPPs en zet zich dus ook in voor dit thema. Daarnaast wil D66 zorgen voor extra capaciteit voor PersVeilig.

4 <https://persveilig.nl/artikelen/249-incidenten-gemeld-bij-persveilig-in-2024>

De grafiek hierboven laat zien dat vrijwel alle partijen hoger scoren op hun inzet voor een pluriform medialandschap in Nederland (dimensie 2) dan op hun inzet voor de veiligheid van journalisten (dimensie 3). Partijen zoals Volt, D66, GroenLinks-PvdA en PvdD clusteren zich rechtsboven in de grafiek met relatief hoge scores op beide dimensies. Rechtse partijen daarentegen concentreren zich in de onderste regionen, waarbij met name FvD en PVV opvallend laag scoren. De PVV neemt een bijzondere positie in: als enige partij scoort zij nagenoeg even laag op beide dimensies.

Dimensie 4: Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

	Partij	Punten
Dimensie 4	VOLT	9,1
	D66	8,6
	SP	8,4
	PvdD	8,2
	NSC	8
	GL-PvdA	7,7
	CDA	7,7
	DENK	7,1
	CU	7,1
	VVD	5,5
	SGP	4,8
	BBB	3,6
	JA21	3,2
	FvD	3
	PVV	2,1

Op de internationale inzet is een tweedeling zichtbaar tussen enerzijds partijen die staan voor rechtsstatelijkheid en die de internationale inzet voor persvrijheid en het maatschappelijk middenveld willen ondersteunen, en anderzijds partijen die de fundamenteën van internationale rechtsorde en mensenrechten ter discussie stellen. Het belang van rechtsstatelijkheid binnen de EU wordt door de meeste partijen onderschreven. VVD, Volt, SP, CDA, ChristenUnie, GroenLinks-PvdA, D66, NSC en PvdD benoemen allemaal de noodzaak om democratie en de rechtsstaat in de Europese Unie te bevorderen. Alleen de PVV, SGP, BBB en FvD benoemen dit niet. Alleen kijkend naar de partijprogramma's presenteren Volt en D66 de meest concrete ideeën om persvrijheid wereldwijd te ondersteunen. Zo benoemt D66 onder meer dat er een Europees fonds voor onderzoeksjournalistiek moet komen. Andere partijen, zoals GroenLinks-PvdA, SP, CDA en NSC spreken ook uit dat zij zich internationaal voor mensenrechten willen inzetten, maar werken geen specifieke plannen uit voor persvrijheid.

Vanaf de VVD is er een daling in scores vast te stellen. Hoewel deze partij wel wijst op het belang van rechtsstatelijkheid binnen de EU en pleit voor sancties tegen landen waar de rechtsstaat wordt ondermijnd, maakt de partij ook duidelijk dat overheidsfinanciering voor maatschappelijke organisaties naar beneden moet. Partijen zoals de SGP, BBB, JA21 en PVV tonen een uitgesproken scepsis, en in sommige gevallen zelfs afwijzing, ten aanzien van internationale verdragen en organisaties, zoals de Verenigde Naties en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. De PVV en FvD zeggen zelfs internationale mensenrechtenverdragen op te willen zeggen.

Appendix I: Toelichting per partij

PvdD:

De Partij voor de Dieren erkent het belang van een verantwoorde online informatiesamenleving en doet duidelijke voorstellen om privacy en anonimiteit te beschermen. Ook zegt de partij verslavende algoritmen en nepnieuws aan te willen pakken, maar concrete uitwerkingen van deze plannen ontbreken. Wat betreft de pluriforme informatiesamenleving in Nederland spreekt PvdD ambities uit voor regionale media, toegang tot overheidsinformatie en de publieke omroep. De partij onderscheidt zich vooral door het toenemen van financiële steun voor de onderzoeksjournalistiek. De juridische, fysieke en online veiligheid van journalisten wordt benoemd, maar blijft grotendeels vaag in de uitwerking. Toch zet de partij zich in hun motie gedrag sterk in op dit thema waardoor het zich uiteindelijk onderscheidt van andere partijen door hoger te scoren op veiligheid van journalisten dan het Nederlandse medialandschap. Internationaal kiest de partij voor een uitgesproken koers door EU-subsidies aan niet-rechtsstatelijke lidstaten te willen intrekken, noodvisa te ondersteunen en te investeren in mensenrechten en maatschappelijke samenwerking.

SP:

De SP erkent in hun verkiezingsprogramma duidelijk de risico's van desinformatie en algoritmes en maakt concrete voorstellen om hieraan te werken, zoals het tegenstemmen tegen het EU voornemen om de chat controle verplicht te stellen en mensen auteursrecht te geven over hun eigen lichaam. Opvallend is dat de partij digitale geletterdheid en mediawijsheid niet benoemt. Wat betreft een pluriforme informatiesamenleving doet de SP een opvallend uitgewerkt en verregaand voorstel voor een minimumtarief voor freelancers om zo onderzoeksjournalistiek te versterken. Op de andere indicatoren, zoals de publieke omroep, regionale media en transparantie blijft het programma beperkt. Wat betreft de veiligheid van journalisten ontbreekt een duidelijke uitwerking, al zet de SP wel in op de versterking van het Huis voor Klokkenluiders en extra financiële steun voor klokkenluiders. De partij zet zich sterk in op internationaal vlak, en komt hierdoor met de derde hoogste score. Alhoewel het noodvisa niet specifiek wordt benoemd zet de partij stevig in op mensenrechten in de EU en daarbuiten, en heeft de partij meerdere moties op dit thema ingediend.

GroenLinks-PvdA:

GroenLinks-PvdA besteedt uitgebreid aandacht aan een verantwoorde informatiesamenleving en maakt op alle relevante indicatoren concrete voorstellen om deze te verbeteren, met duidelijke aandacht voor desinformatie, mediawijsheid en platform regulering. Voor een pluriform medialandschap in Nederland heeft de partij een uitgebreid aanbod aan concrete voorstellen op de publieke omroep en lokale media. De thema's die relatief onderbelicht zijn, zijn de ondersteuning van onderzoeksjournalistiek en de toegang tot overheids/publieke informatie. De partij noemt de versterking van het Huis voor Klokkenluiders wel specifiek.

Hoewel noodvisa niet specifiek worden benoemd maakt GroenLinks-PvdA zich hard voor de bevordering van persvrijheid in de EU en daarbuiten door sancties te willen opleggen aan ondemocratische landen in de EU en het actief steunen van journalisten en NGO's wereldwijd.

Volt:

Volt doet vele concrete voorstellen wat betreft het verbeteren van de online informatiesamenleving, met voorstellen zoals een afwijzing van de Europese Chat Control-wet, een algoritme register en open-source vereisten in combinatie met aandacht voor mediawijsheid en privacybescherming. De partij scoort het hoogst wat betreft de pluriforme informatiesamenleving in Nederland. Hoewel de voorstellen rond de Nederlandse publieke omroep beperkt blijven, maakt de partij concrete voorstellen op lokale en regionale media, het ontwikkelen van nieuwe financieringsmodellen en het ondersteunen van onderzoeksjournalistiek. Voor de veiligheid van journalisten doet Volt concrete voorstellen tegen SLAPP-rechtszaken en benoemen ze specifiek online geweld en bedreigingen bij demonstraties. Internationaal pleit Volt voor sancties tegen EU-lidstaten die grondrechten schenden, het verstrekken van noodvisa en structurele steun voor mensenrechten en maatschappelijke organisaties. Dit wordt bevestigd in hun motiegedrag, waardoor de partij ook op deze dimensie het hoogst scoort.

DENK:

Over het algemeen valt bij DENK op dat, waar bepaalde onderwerpen in het partijprogramma onbenoemd blijven of onvoldoende worden uitgewerkt, de partij zich in hun motiegedrag op de thema's online samenleving, pluriform medialandschap en internationale inzet wel actief en positief inzet voor persvrijheid. In het partijprogramma laat DENK op digitaal vlak vooral aandacht zien voor discriminatie en transparantie, met concrete voorstellen zoals een algoritmewet en een lobbyregister. Andere onderwerpen die slaan op de publieke omroep, de lokale en regionale media kanalen en onderzoeksjournalistiek worden niet benoemd. Aan de veiligheid van journalisten wordt in het programma geen aandacht besteed, en bovendien stemt de partij negatief op dit onderwerp, zoals blijkt uit hun negatieve score (-1) op deze dimensie. Op internationaal vlak worden mensenrechten in het kader van persvrijheid niet benoemd. Hoewel de partij pleit voor een hervorming van de EU om de rechtsstatelijkheid te waarborgen, wordt dit verder niet uitgewerkt.

D66:

D66 presenteert positieve en uitgebreide programmapunten op het gebied van een verantwoorde informatiesamenleving. De partij wil digitale geletterdheid en mediawijsheid verbeteren en geeft hier specifiek aan te willen inzetten op 'prebunken', wat de partij onderscheidt van andere partijen. Wat betreft het pluriforme medialandschap doet D66 veel concrete voorstellen, waardoor de partij op deze dimensie de op een na hoogste score

behaalt, ondanks dat de oneerlijke concurrentie tussen mediahuizen niet wordt benoemd. Op de veiligheid van journalisten scoort de partij wat lager. Wel noemt ze de fysieke veiligheid van journalisten expliciet en stelt zowel concrete investeringen in PersVeilig voor als het mogelijk maken van anoniem aangifte doen. Op het gebied van internationale persvrijheid zet D66 zich erg sterk in, en benoemt het verstrekken van noodvisa specifiek. De inzet op persvrijheid die D66 in hun partijprogramma toont wordt bevestigd in hun motie gedrag, waar ze als tweede uit de scores komt.

ChristenUnie:

De ChristenUnie toont betrokkenheid bij een verantwoordelijke digitale samenleving, vooral op de indicatoren die betrekking hebben op verantwoord gebruik van algoritmes en online privacy. Zo stelt de partij voor iedereen copyright te geven op hun eigen lichaam naar het Deense model. Opvallend is dat de ChristenUnie een pluriform medialandschap in Nederland weinig benoemt, met uitzondering van een stabiele financiering van de NPO, alhoewel deze niet verder wordt uitgewerkt. Ditzelfde patroon is niet per se zichtbaar in het motie gedrag van de ChristenUnie, waar de partij actief moties heeft ingediend die een pluriform medialandschap bevorderen. De veiligheid van journalisten blijft onderbelicht. Hoewel de partij het belang van fysieke veiligheid erkent, geeft zij geen concrete voorstellen om deze te verbeteren. Op het gebied van internationale inzet voor persvrijheid noemt de partij sancties tegen EU-lidstaten die de rechtsstatelijkheid niet naleven. Ook benadrukt zij het belang van mensenrechten, maar blijft het onduidelijk hoe hier concreet op wordt ingezet. In de Tweede Kamer laat de partij op deze onderwerpen echter een actievere houding zien.

NSC:

NSC zet zich sterk in voor een verantwoorde digitale informatie samenleving. Zo spreekt de partij zich uit tegen de EU-chatcontrole wet en pleit zij ervoor dat mensen auteursrechten krijgen over hun eigen lichaam. Daarnaast presenteert NSC een eigen visie op hoe algoritmes binnen een bredere Europese context anders ingericht kunnen worden. Wat betreft een pluriforme informatiesamenleving doet NSC concrete voorstellen om oneerlijke concurrentie van mediahuizen tegen te gaan en de publieke omroep juist te versterken. Zo stelt NSC strengere regels voor overnames en zeggenschapsstructuren binnen mediahuizen voor en wil zij de reclame-inkomsten voor de NPO vergroten, met uitzondering van kinderprogramma's en het nieuws. Op de bescherming van journalisten blijft NSC grotendeels stil, al toont de partij een positieve inzet op dit thema in hun parlementaire gedrag. Ook onderscheidt de partij zich door een uitgebreid voorstel voor betere bescherming van klokkenluiders. En hoewel NSC nood visa niet specifiek noemt, geeft de partij aan hard te willen zijn naar landen in Europa die zich niet rechtsstatelijk gedragen en laat de partij een unieke rol zien voor Europa om mensenrechten, persvrijheid en het maatschappelijk middenveld internationaal te bevorderen.

CDA:

Het partijprogramma van het CDA heeft veel relevante en concrete punten die slaan op een verantwoorde online informatiesamenleving. Zo stelt de partij voor om een meldpunt op te richten voor slachtoffers van doxing, phishing en grooming, en presenteren ze ideeën over verplichte bronvermeldingen. Een tegenstrijdig punt wat betreft persvrijheid is het voorstel om anonieme accounts te verbieden, wat ook anonieme (onderzoeks) journalistiek zou verhinderen. Desalniettemin wordt de algemene inzet bevestigd in de motie-score van het CDA, waar de partij ook hoog scoort. De inzet wat betreft een pluriform medialandschap in Nederland is beperkt: alleen het ondersteunen van lokale en regionale media wordt benoemd. De partij wil de online veiligheid van journalisten verbeteren door middel van hun voorstel om digitale rechten (in het algemeen) beter in de wet te verankeren. Op internationaal vlak wil het CDA ook harder optreden tegen Europese lidstaten die zich niet rechtsstatelijk gedragen en geeft de partij aan op te willen komen voor mensenrechten.

SGP:

De SGP erkent de uitdagingen van de digitale informatiesamenleving en doet één concreet voorstel om deepfakes wettelijk te verbieden, maar blijft verder bij vaag op de thema's desinformatie, ethische toetsing en transparantie en legt geen heldere oplossingen of voorstellen op tafel. De partij presenteert tegenstrijdige punten wat betreft een pluriform medialandschap in Nederland. Aan de ene kant willen ze lokale media stimuleren door een eerlijk speelveld op de advertentiemarkt te creëren. Anderzijds wil de partij de NOS reclamevrij maken wat het afhankelijker zou maken van overheidsfinanciering. Daarnaast stelt de partij een beperking voor op de toegang tot overheids- en publieke informatie door de WOO strenger te regelen, maar ze gaat niet in op de precieze uitvoering daarvan. De veiligheid van journalisten wordt niet specifiek benoemd, hoewel de partij wel wil inzetten op online digitale spelregels wat de online veiligheid van journalisten kan bevorderen. Op internationaal vlak neemt de SGP een positieve houding aan ten opzichte van instellingen "die het algemeen nut beogen" en ondersteunt zij het verstrekken van subsidies aan (christelijke) NGO's.

VVD:

Op het thema van een verantwoorde online informatiesamenleving presenteert de VVD concrete voorstellen, zoals verplichte transparantie van algoritmes, een verbod op schadelijke algoritmes, wetgeving rond deep fakes en een sterkere Europese digitale infrastructuur. Op het gebied van een pluriforme informatie samenleving in Nederland laat ze een gemengd beeld zien. Alhoewel punten op lokale en regionale media, onderzoeksjournalistiek en toegang tot publieke informatie beperkt blijven, wil de partij wel inzetten op het toekomstbestendig maken van de publieke omroep door te investeren in innovatie en coproducties. Wat betreft de veiligheid en bescherming van journalisten blijft de VVD vaag, en biedt met name ambities en geen uitgewerkte maatregelen. Op het gebied van internationale ondersteuning voor persvrijheid doet de partij duidelijke voorstellen om EU-lidstaten die de rechtsstaat

ondermijnen aan te pakken, maar tegelijk verzwakt zij de positie van NGO's en mensenrechtenorganisaties door hun overheidsfinanciering terug te dringen.

BBB:

De BBB erkent het belang van verschillende aspecten van persvrijheid, zoals mediawijsheid, digitale vaardigheden en de algemene maatschappelijke functie van de media en journalistiek. Echter blijft de partij veel hangen in algemene ambities en doet weinig concrete voorstellen. Alleen op het gebied van bescherming van online privacy en anonimiteit scoort de partij het maximale aantal punten, dankzij hun duidelijke visie op nieuwe wetgeving rond digitale infrastructuur. Aan het Nederlandse medialandschap wordt redelijk wat aandacht besteed in het programma. Zo benoemt de partij expliciet het belang van onafhankelijke onderzoeksjournalistiek, spreekt zij zich uit tegen mediaconcentratie en erkent zij de waarde van de publieke omroep. De uitwerking blijft echter weer beperkt en weinig concreet, en belangrijke thema's als journalistieke veiligheid en internationale persvrijheid komen überhaupt niet aan bod. Al met al laat de BBB potentie zien om bij te dragen aan persvrijheid, maar het programma is nog te fragmentarisch en algemeen om van een consistente visie te spreken.

PVV:

De PVV doet als enige partij geen voorstellen op het gebied van de digitale informatiesamenleving: onderwerpen als algoritmes, desinformatie, afhankelijkheid van grote online platforms en online privacy blijven volledig onbenoemd. Voor een pluriform medialandschap doet de partij voorstellen die de toegang tot informatie aanzienlijk schaden, zoals het afschaffen van de publieke omroep en het weigeren van overheidsinformatie in niet-westerse talen. Ook op de veiligheid van journalisten blijft het programma volledig stil: juridische, fysieke en online bescherming komen allemaal niet aan bod. Internationaal neemt de PVV een expliciet afbrekende positie in door te pleiten voor het opzeggen van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, waarmee de juridische basis van persvrijheid en mensenrechten wordt ondermijnd.

JA21:

Voor een verantwoorde online informatiesamenleving presenteert JA21 enkele voorstellen die indirect bijdragen aan de digitale onafhankelijkheid van grote online platforms, zoals de oprichting van een Nederlandse cloud. Daarbij benoemen ze het belang van het ontwikkelen van digitale vaardigheden. Andere belangrijke thema's als desinformatie, online privacy en journalistieke veiligheid laat de partij echter vrijwel geheel aan zich voorbijgaan. Met betrekking tot een pluriform medialandschap komt de partij vooral met voorstellen die de toegang tot informatie beperken, zoals het verkleinen van de publieke omroep zonder alternatief voor onafhankelijke informatievoorziening. Internationaal kiest JA21 voor een koers waarin Europese en internationale waarborgen voor persvrijheid worden afgezwakt ten gunste van nationale soevereiniteit.

FvD:

Op het gebied van een verantwoorde online informatiesamenleving presenteert FvD een aantal voorstellen die concurrentie met Big Tech moeten versterken. Ook richt de partij zich met name op de waarborging van online privacy en anonimiteit. Tegelijkertijd ondermijnt FvD de bestrijding van desinformatie door factchecking uitsluitend aan 'community-driven' initiatieven over te laten. De partij doet geen voorstellen voor de versterking van journalistieke veiligheid of ondersteuning van de media, en neemt wisselende posities in op de publieke omroep. Zo willen ze deze hervormen en nieuwe initiatieven steunen, maar wordt niet duidelijk gemaakt hoe dit dan concreet zou worden ingevuld. Op internationaal vlak streeft FvD naar een NEXIT, en pleit het voor het opzeggen van internationale verdragen zoals het EVRM en Schengen, waardoor juridische waarborgen voor journalisten en mensenrechten wegvallen. Door de afwezigheid van bescherming voor journalisten en maatschappelijke organisaties komt persvrijheid ernstig in het gedrang in de visie van de FvD. Deze conclusie wordt bevestigd door het motie gedrag op deze thema's.

Appendix II: Programmapunten en scores per partij

Volt

- 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Algoritmen & verspreiding van desinformatie (+2)

P. 61 We zorgen voor (Europese) alternatieven voor de huidige sociale media, waar helaas aanzet tot haat, geweld en de verspreiding van desinformatie aan de orde van de dag zijn. Volt wil dat de overheid onderzoekt hoe zij alternatieve sociale media, waar publieke waarden als vrijheid van informatie en privacy centraal staan, verder kan ondersteunen.

P. 60 Iedereen moet inzage kunnen hebben in de informatie en algoritmes die door de overheid gebruikt worden. Daarvoor is het van belang dat we zo snel mogelijk overschakelen naar open standaarden en een verplicht algoritme register invoeren.

P. 146 Voor desinformatie, complottheorieën en discriminatie is geen ruimte bij de publieke omroep. Omroepen moeten zich houden aan de journalistieke codes en het geldende recht. Dat moet ook direct afdwingbaar zijn, en daarom moeten de belemmeringen om snel in te grijpen worden weggenomen.

P. 132 AI en algoritmen die door de overheid en in de uitvoering gebruikt worden om beslissingen te nemen die invloed hebben op mensen, moeten verplicht getoetst worden aan grondrechten en ethische kaders.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 61 Pseudonimiteit wordt de standaard op sociale media. Hierbij blijft het mogelijk om online anoniem te zijn, maar kan je identiteit wel worden opgevraagd op het moment dat je de regels overtreedt of je je schuldig maakt aan een strafbaar feit.

P. 66 Nederland zal niet instemmen met de invoering van de Europese Chat control-wet.

P. 62 Nederland moet Europees koploper worden in het stimuleren en begrenzen van het gebruik van nieuwe digitale technologieën. Volt wil dat Nederland bij het maken van nieuwe wet- en regelgeving in Europees verband vasthoudt aan de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden en Europese waarden als privacy, informatievrijheid en gelijkheid.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+2)

P. 37 Volt vindt dat er op school aandacht zou moeten zijn voor medialessen, inclusieve geschiedenislessen (zoals o.a. over het koloniale verleden), en lessen over racisme en discriminatie. Bovendien zou op álle basis- en middelbare scholen les moeten worden gegeven over seksuele en genderdiversiteit. Op iedere school hoort inclusieve seksuele voorlichting aan bod te komen. Daarnaast pleit Volt ervoor dat kinderen respectvol om leren gaan met, nu nog, gemarginaliseerde groepen

P. 64 Net als in Zweden, moet 'mediawijsheid' een verplicht onderdeel worden van het primair en voortgezet onderwijs. In Zweden krijgen leerlingen medialessen, waarin ze onder andere leren over nepnieuws en over hoe ze veilig met sociale media omgaan. Door kinderen en jongeren te leren omgaan met alle vormen van media (van nieuwsartikelen tot reclames en van entertainment tot het achtuurjournaal) zullen zij beter mee kunnen komen in de samenleving en worden ze weerbaarder tegen desinformatie en nepnieuws. Het leert ze bovendien de waarde van journalistiek en journalisten kennen.

Transparantie en verantwoording online platformen (+1)

P. 64 Volt vindt dat online platformen die in de EU actief zijn, zich aan onze spelregels moeten houden. Daarom wil Volt inzetten op strikte handhaving van de Europese regels voor privacy, desinformatie en concurrentie. Internetbedrijven moeten verantwoordelijk kunnen worden gehouden voor de verspreiding van desinformatie.

2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+2)

P. 65 We zetten de komende jaren in op versterking van lokale en regionale media, waarbij zowel lokale als regionale media hun eigen karakter kunnen behouden. Volt wil daarbij de samenwerking en uitwisseling van best practices tussen lokale/regionale media uit verschillende lidstaten vergroten.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+2)

P. 65 Volt wil dat Nederland zich, met de mediasector, in Europees verband inspant voor het vinden van duurzame financieringsmodellen voor een pluriform medialandschap, waarin onafhankelijke kwaliteitsmedia en onderzoeksjournalistiek floreren. Dat kan door journalisten en mediahuizen te ondersteunen bij het vinden van innovatieve financieringsmodellen, waarbij zij een eerlijk deel van de inkomsten ontvangen.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (+2)

P. 65 Volt wil dat Nederland zich, met de mediasector, in Europees verband inspant voor het vinden van duurzame financieringsmodellen voor een pluriform medialandschap, waarin onafhankelijke kwaliteitsmedia en onderzoeksjournalistiek floreren. Dat kan door journalisten en mediahuizen te ondersteunen bij het vinden van innovatieve financieringsmodellen, waarbij zij een eerlijk deel van de inkomsten ontvangen.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+2)

P.4 We creëren een echte Europese publieke omroep, met Europese programmering. Zo brengen we inwoners van de EU dichter bij elkaars leefwereld. Europese media uit verschillende lidstaten werken samen om bijvoorbeeld verslag te doen van wat zich in Brussel afspeelt en maken producties die de eenheid én verscheidenheid van de EU weergeven.

P. 65 Voor desinformatie, complottheoriën en discriminatie is geen ruimte bij de publieke omroep. Omroepen moeten zich houden aan de journalistieke codes en het geldende recht. Dat moet ook direct afdwingbaar zijn, en daarom moeten de belemmeringen om snel in te grijpen worden weggenomen.

P. 65 Een deel van de zendtijd van de Nederlandse Publieke Omroep wordt straks besteed aan Europese programma's. Dat kan bijvoorbeeld naar voorbeeld van de vensterprogrammering van lokale/ regionale omroepen en de NOS, waarbij lokaal en regionaal nieuws ruimte krijgt op de landelijke zender.

P. 65 Er moet een sterk en toegankelijk Europees publieke-omroepplatform komen, waar 24 uur per dag verslag wordt gedaan van de belangrijkste ontwikkelingen en

actualiteiten in de Europese lidstaten.

P. 146 De publieke omroep moet weerbaarder worden gemaakt tegen politieke beïnvloeding. We scherpen de Mediawet aan met aanvullende integriteitseisen voor omroepbesturen, zoals een afkoelperiode voor topfuncties.

P. 146 Volt wil uitbreiding van de zendtijd voor politieke partijen. Volt wil dit recht ook geven aan Nederlandse partijen met een zetel in het Europees Parlement. Volt wil ook recht op zendtijd introduceren voor regionale en lokale partijen bij regionale en lokale publieke omroepen.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+2)

P.4 We regelen goede informatievoorziening over de EU, onder andere door vaste financiering vanuit de rijksoverheid voor bronnen als Europa-nu.nl en parlement.com. Op deze manier heeft iedere Nederlandse inwoner goede toegang tot informatie over de EU.

P. 132 Iedereen moet inzage kunnen hebben in de informatie en algoritmes die door de overheid gebruikt worden. Daarvoor is het van belang dat we zo snel mogelijk overschakelen naar open standaarden en een verplicht algoritme register invoeren.

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (+2)

P. 64 Volt wil dat Nederland journalisten beschermt tegen juridische, online, fysieke en andere vormen van intimidatie en geweld. Daarom moet Nederland de Europese regels ter bescherming van journalisten tegen juridische intimidatie steunen en zich in Europees verband inzetten om deze regels aan te scherpen (SLAPP-rechtszaken). Hierbij moet specifieke aandacht zijn voor journalisten uit kwetsbare groepen, zoals vrouwen en mensen van kleur.

P. 66 Medewerkers van de gemeente en politie moeten aanvullende training krijgen over de wettelijke kaders van het demonstratierecht, zodat zij hun werk goed kunnen uitvoeren. Bijvoorbeeld ten aanzien van onwettige ID-controles en het aanhouden van journalisten of waarnemers van demonstraties. We moeten demonstranten niet als criminelen behandelen.

P. 121 Digitalisering biedt kansen, maar verkeerde inzet bedreigt ook de veiligheid, bijvoorbeeld door illegale inzet van grootschalige real-time gezichtsherkenning of sleepnetten. Volt wil een verplichte mensenrechtentoets bij nieuwe (en bestaande) wetgeving in het veiligheidsdomein. Hierin toetsen we of de voorgestelde maatregelen voldoen aan de minimumeisen voor de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden van inwoners.

Fysieke veiligheid van journalisten (+2)

P. 64 Volt wil dat Nederland journalisten beschermt tegen juridische, online, fysieke en andere vormen van intimidatie en geweld. Daarom moet Nederland de Europese regels ter bescherming van journalisten tegen juridische intimidatie steunen en zich in Europees verband inzetten om deze regels aan te scherpen (SLAPP-rechtszaken). Hierbij moet specifieke aandacht zijn voor journalisten uit kwetsbare groepen, zoals vrouwen en mensen van kleur.

P. 174 Er moet speciale aandacht zijn voor journalisten die extra risico lopen, zoals vrouwen, lhbtqia+'ers en mensen van kleur.

P. 150 In de context van het demonstratierecht moet er aandacht zijn voor de bescherming van journalisten en waarnemers van demonstraties. Medewerkers van de gemeente en de politie moeten aanvullende training krijgen om te voorkomen dat er onwettige ID-controles plaatsvinden of dat journalisten of waarnemers van demonstraties worden aangehouden.

Online veiligheid van journalisten (+2)

P. 64 We leggen online-intimidatie aan banden. Mensen met een publieke stem (zoals wetenschappers, columnisten, kunstenaars en politici) moeten vrijuit kunnen spreken, ook in de digitale wereld. De grens van het vrije woord is volgens de wet intimidatie en bedreiging, daarop moet ook online worden gehandhaafd.

P. 64 We onderzoeken welke mogelijkheden er zijn om online geweld tegen journalisten juridisch te definiëren.

P. 64 Volt wil dat Nederland journalisten beschermt tegen juridische, online, fysieke en andere vormen van intimidatie en geweld. Daarom moet Nederland de Europese regels ter bescherming van journalisten tegen juridische intimidatie steunen en zich in Europees verband inzetten om deze regels aan te scherpen

(SLAPP-rechtszaken). Hierbij moet specifieke aandacht zijn voor journalisten uit kwetsbare groepen, zoals vrouwen en mensen van kleur.

Volt pleit ervoor dat onlinegeweld tegen journalisten duidelijk in de wet wordt vastgelegd, zodat digitale bedreiging, haatcampagnes en intimidatie strafbaar zijn.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

- 4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 4 Europese subsidies aan een lidstaat moeten automatisch worden ingehouden bij ernstige schending van de Europese normen voor democratie, rechtsstaat en grondrechten door de nationale regering. Relevante voorbeelden zijn: verkleining van de vrijheid van het maatschappelijk middenveld, het vervolgen van hulpverleners, het ondermijnen van het demonstratierecht en het schenden van de rechten van vluchtelingen en irreguliere migranten.

P. 4 Volt maakt zich hard voor de bescherming van organisaties en inwoners en voor de beschikbaarheid van financiële middelen om naar de rechter te (kunnen) stappen wanneer de overheid nationale, Europese of internationale verdragen of wetten schendt of deze niet naleeft.

P.5 Volt wil dat het opleggen van sancties onder artikel 7 van het Verdrag betreffende de EU (VEU), inclusief het opschorten van stemrecht van een lidstaat, moet worden besloten door het Europees Parlement en op basis van een meerderheid in de Raad van Europa. Zo voorkomen we dat de EU en de belangen van al haar inwoners gegijzeld worden door autoritaire leiders.

Noodvisa (+2)

P. 7 We willen dat de EU (en Nederland) op grotere schaal noodvisa afgeeft aan journalisten, activisten en wetenschappers die in eigen land politiek worden vervolgd. Binnen de EU stemmen we het beleid hiervoor af, zodat voor de hele EU dezelfde voorwaarden gelden.

P. 64 Er worden ten minste 250 noodvisa afgegeven aan buitenlandse journalisten in

levensbedreigende situaties. Persvrijheid houdt niet op bij de grens, dus we moeten ervoor zorgen dat journalisten overal ter wereld veilig hun werk kunnen doen. Nederland roept, als voorzitter van de Media Freedom Coalition, andere landen op een in verhouding even groot aantal noodvisa af te geven.

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+2)

P.8 Nederland steunt actief het maatschappelijk middenveld in landen buiten de EU. Om dit te doen vergroten we de capaciteit op ambassades zodat vanuit daar mensen in het veld beter ondersteund kunnen worden.

P. 121 Digitalisering biedt kansen, maar verkeerde inzet bedreigt ook de veiligheid, bijvoorbeeld door illegale inzet van grootschalige real-time gezichtsherkenning of sleepnetten. Volt wil een verplichte mensenrechten toets bij nieuwe (en bestaande) wetgeving in het veiligheidsdomein. Hierin toetsen we of de voorgestelde maatregelen voldoen aan de minimumeisen voor de bescherming van fundamentele rechten en vrijheden van inwoners.

SP

- 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Algoritmen & verspreiding van desinformatie (+1)

P. 23 Er moet geïnvesteerd worden in de verdediging tegen asymmetrische oorlogsvoering, zoals cyberaanvallen, desinformatiecampagnes en aanvallen op kritieke infra-structuur, zoals energie en watervoorziening.

P. 54 Stop de aangestuurde verspreiding van haatberichten en nepnieuws. Sociale media zijn een belangrijk onderdeel van ons leven geworden, maar mogen geen vrijplaatsen zijn voor bedreigingen en intimidatie. Sommige platforms zijn verantwoordelijk voor de verspreiding van haatberichten en nepnieuws. Algoritmes kunnen de verspreiding van deze berichten stimuleren. De regie over wat mensen zien mag niet in handen zijn van ondoorzichtige bedrijven.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 53 Geen chatcontrole. We zijn tegen het plan van de EU om apps zoals WhatsApp of Signal verplicht berichten te laten controleren op ongewenste inhoud voordat ze worden verstuurd. Om dat te kunnen doen, moeten de apps eerst je berichten ontsleutelen, waardoor je privégesprekken niet meer écht privé zijn. We zijn tegen het EU-voornemen om chatcontrole verplicht te stellen. Dit zal de vertrouwelijkheid van communicatie ondermijnen. Versleutelen van informatie door burgers wordt niet verboden, maar moeten we juist stimuleren.

P. 54 Kunstmatige Intelligentie reguleren. Kunstmatige Intelligentie maakt het steeds moeilijker om te achterhalen wat echt en wat nep is; wat door mensen is gemaakt of door AI-software. Dit kan leiden tot misbruik, zoals bij deepfake porno of het gebruik van kunst en kennis van anderen zonder betaling. Daarom is strenge regulering nodig. Het moet altijd duidelijk zijn wanneer iets door AI is gemaakt. Daarnaast mag AI alleen worden getraind met publieke informatie en mag het geen inbreuk maken op auteursrechten. Mensen krijgen auteursrechten over hun eigen stem, gezichtskenmerken en lichaam.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (-1)

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 54 Leg het verdienmodel van sociale media en Big Tech aan banden. In de afgelopen jaren is onze digitale wereld steeds meer veranderd in een verdienmodel dat draait om surveillance kapitalisme: het grootschalig verzamelen en verhandelen van persoonlijke data voor gedragsgestuurde advertenties. Grote techbedrijven zoals Meta, Google, TikTok en X volgen gebruikers nauwlettend, zowel op hun eigen platforms als daarbuiten. Alles wat je online doet, van klikken tot scrollen en je locatie delen, wordt opgeslagen om je gedrag te voorspellen en te beïnvloeden. Wij willen af van een digitaal systeem waarin gebruikers worden behandeld als handelswaar. Het is tijd voor een internet waarin de mens centraal staat, niet het algoritme en de winst. Daar moet een grote aanpak voorkomen, met als eerste kleine stappen een wettelijk verbod op gepersonaliseerde advertenties, advertentieveilingen en de grootschalige dataverzameling en handel.

P. 54 Voor een eerlijke digitale economie. Wij verzetten ons tegen de groeiende macht van grote (tech)platformbedrijven zoals Amazon, Google, Facebook, Booking.com en Uber. Deze bedrijven maken andere bedrijven, gebruikers en werkenden afhankelijk van hun systemen, stellen eenzijdige voorwaarden en verzamelen enorme hoeveelheden data waarmee zij hun monopolie versterken. Dit systeem ondermijnt

privacy, innovatie, arbeidsrechten en zelfs onze democratie. Wij zetten ons in voor strengere regulering, open standaarden, transparantie over algoritmes en een sterkere positie voor consumenten, werknemers en kleinere ondernemers in de digitale economie.

2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+1)

P. 33 Media horen onafhankelijk en toegankelijk te zijn. De journalistiek speelt een onmisbare rol in onze samenleving en democratie. Daarom zetten we in op sterke publieke en regionale journalistiek met goede en stabiele financiering.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+2)

P. 33 Verdiepende onderzoeksjournalistiek wordt aangemoedigd en ondersteund. Freelancers krijgen recht op een minimum tarief. We beschermen journalisten tegen bedreigingen, vanuit de samenleving en vanuit de politiek.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+1)

P. 33 We stoppen de bezuinigingen en investeren juist in de publieke omroep. We pleiten voor een brede en diverse publieke omroep, waar kijkcijfers niet meer leidend zijn en programmamakers meer mogelijkheden krijgen om te experimenteren met formats en programma's. Bij de publieke omroep komt meer ruimte voor kritische journalistiek, Nederlands drama en documentaires.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+1)

P. 48 De overheid is altijd transparant. Besluitvorming en beleid moeten transparant zijn. Alle overheden maken hun documenten actief openbaar tenzij er een uitzonderlijke reden is om het geheim te houden. De Wet Open Overheid wordt binnen de vastgestelde normen uitgevoerd, zodat onze inwoners en journalisten de overheid goed kunnen controleren. Laagdrempelig contact tussen ambtenaren en Kamerleden moet weer mogelijk zijn en mag niet beperkt worden door de minister.

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid journalisten (-1)

Fysieke veiligheid journalisten (0)

P. 33 We beschermen journalisten tegen bedreigingen, vanuit de samenleving en vanuit de politiek.

Online veiligheid journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten(+2)

P. 48 Klokkenluiders beschermen. Klokkenluiders zorgen ervoor dat misstanden boven tafel komen en beschermen het publieke belang. Bij het Huis voor Klokkenluiders moet je veilig terecht kunnen en vertrouwelijk een misstand kunnen melden. Zonder het risico te lopen dat je afgeluisterd wordt. Het Huis voor klokkenluiders moet voldoende mensen en middelen hebben om maatschappelijke misstanden te onderzoeken. Mensen die een misstand melden kunnen een beroep doen op een fonds voor klokkenluiders voor financiële ondersteuning.

- 4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 24 Mensenrechten voorop. De bescherming van mensenrechten moet altijd het uitgangspunt zijn in ons buitenland beleid en in handelsverdragen. We steunen activisten en organisaties die zich inzetten voor mensenrechten en spreken ons uit tegen uitbuiting en onderdrukking wereldwijd. De EU moet daarom toetreden tot het Europees Mensenrechtenverdrag en het Europees Sociaal Handvest, zodat sociale rechten en mensenrechten stevig worden verankerd in het Europese beleid.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+2)

P. 24 Mensenrechten voorop. De bescherming van mensenrechten moet altijd het uitgangspunt zijn in ons buitenland beleid en in handelsverdragen. We steunen

activisten en organisaties die zich inzetten voor mensenrechten en spreken ons uit tegen uitbuiting en onderdrukking wereldwijd. De EU moet daarom toetreden tot het Europees Mensenrechtenverdrag en het Europees Sociaal Handvest, zodat sociale rechten en mensenrechten stevig worden verankerd in het Europese beleid.

VVD

1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Algoritmen & verspreiding van desinformatie (+2)

P. 46 Europese samenwerking op cyber en inlichtingen: De VVD wil een sterke Europese samenwerking op het gebied van cyberveiligheid en inlichtingen. Dreigingen zoals statelijke cyberaanvallen, desinformatie en spionage vragen om een gecoördineerde aanpak. We willen een Europese Five Eyes waarin, binnen een select Europees gezelschap, wordt samengewerkt op inlichtingen gebied.

P. 54 Grip op sociale media: We omarmen het leeftijdsadvies voor het gebruik van sociale media en werken een effectief social media verbod uit voor jongeren. Grote platforms als X, Instagram en Facebook worden onder streng toezicht gebracht; ze moeten transparantie geven over algoritmes en inkomsten en zich houden aan onze wetgeving. Verslavende en schadelijke algoritmes die als voedingsbodem fungeren voor haat en extremisme worden verboden, omdat ze polariserende content bevoordelen.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 53/54 Meer zeggenschap over gebruik deepfakes: Onze huidige wet- en regelgeving sluit niet in voldoende mate aan bij alle nieuwe toepassingen op het gebied van deepfakes. We passen onze wetgeving hierop aan zodat mensen meer zeggenschap krijgen over hun eigen portret en stem. Seksuele deepfakes worden altijd binnen een uur op verzoek van het slachtoffer offline gehaald.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (0)

P. 19 Op school leer je basisvaardigheden als lezen, digitale kennis en rekenen, maar ook hoe we met elkaar omgaan en fijn samenleven in Nederland.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 46 Nederland en Europa moeten minder afhankelijk worden van Amerikaanse

software, clouddiensten en datacentra: De VVD pleit daarom voor versterking van de Europese digitale infrastructuur en eigen technologische alternatieven (Nederlandse en Europese clouds), zodat we onze autonomie behouden, risico's beperken en vitale processen niet in buitenlandse handen leggen.

P. 54 Grip op sociale media: We omarmen het leeftijdsadvies voor het gebruik van sociale media en werken een effectief social media verbod uit voor jongeren. Grote platforms als X, Instagram en Facebook worden onder streng toezicht gebracht; ze moeten transparantie geven over algoritmes en inkomsten en zich houden aan onze wetgeving. Verslavende en schadelijke algoritmes die als voedingsbodem fungeren voor haat en extremisme worden verboden, omdat ze polariserende content bevorderen.

2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (1)

P. 90 Wij steunen onafhankelijke journalistiek wereldwijd daar waar de journalistiek onder druk staat, ondersteunen onafhankelijke lokale media en helpen censuur te doorbreken, zodat betrouwbare informatie de vrijheid van burgers waarborgt en daarmee de pijlers onder de democratie versterkt.

P. 90 Versterking lokale media: We zetten ons in voor sterke lokale media in heel Nederland, die inwoners goed informeren over wat er in hun omgeving speelt en het lokale bestuur kritisch volgen. Zo wordt desinformatie bestreden en de weerbaarheid van gemeenschappen vergroot.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (+1)

P. 80 Onafhankelijke media: We kijken kritisch naar het pluriforme aanbod bij zowel de publieke als de commerciële omroepen. Nieuwsgebruikers houden keuze uit verschillende onafhankelijke nieuwsbronnen. We geven het Commissariaat voor de Media en de Autoriteit Consument & Markt meer toezicht op pluraliteit, marktdominantie en online veiligheid van het media-aanbod.

Visie op publieke omroep (+2)

P. 80 Hervorming NPO: De publieke omroep heeft een belangrijke rol in onze vrije democratie. We zetten de hervorming van de NPO door, waarbij deze efficiënter, transparanter en toekomstbestendiger wordt. We vinden dat de publieke omroep terug moet naar haar kerntaken: nieuws, educatie en journalistiek. We laten de omroepen opgaan in huizen, en verminderen het aantal bestuurslagen. Het

ledencriterium is niet langer voldoende om aan te tonen dat een omroep van toegevoegde maatschappelijke waarde is, dat schaffen we af.

P. 80 Meer innovatie: De NPO krijgt meer ruimte voor coproducties, digitale exploitatie en innovatie. Ze rapporteren transparanter over kosten en programmering op omroepniveau.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-1)

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (0)

P. 57 Enkele van de ergste klappen voor onze rechtsstaat zijn de dreigingen richting de hoeders van deze rechtsstaat, zoals burgemeesters, rechters, officieren, journalisten en politici. En de moorden die we die we in ons land hebben gezien. Directe aanvallen, bedoeld om onze rechtsgang te ontwrichten en anderen angst aan te jagen (blz. 57+58)

Online veiligheid van journalisten (+1)

P. 54 Wat offline niet mag, staan we ook online niet toe: Het delen van content van gedragingen die in de fysieke wereld strafbaar zijn, zoals bijvoorbeeld dierenmishandeling, staan we online ook niet toe. We onderzoeken of we deze content kunnen verbieden en verwijderen.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (+1)

P. 73 Sterke en onafhankelijke instituties: We beschermen de kracht en onafhankelijkheid van onder andere de rechterlijke macht, journalistiek en toezichthouders. We zorgen dat zij veilig hun werk kunnen doen en dat klokkenluiders

4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 44 Bescherming van de rechtsstaat: Europese landen die afglijden op het gebied van de rechtsstaat zijn een makkelijk doelwit voor Chinese en Russische beïnvloeding. Daarmee hebben Xi en Poetin indirect een plek aan tafel in de EU. De VVD steunt daarom een strikte handhaving van het rechtsstaatmechanisme in de EU en wil dat Nederland daarin een voortrekkersrol blijft spelen.

P. 44/45 Een Europa dat staat voor zijn waarden: Landen als Hongarije en Slowakije blokkeren sancties en dit maakt de EU enerzijds kwetsbaar, en anderzijds een zwakkere geopolitieke speler. Ook willen we dat Hongarije harder wordt gekort op Europese subsidies zolang het land de rechtsstaat ondermijnt en banden onderhoudt met Poetin. Daarnaast moet Nederland zich inzetten voor vereenvoudiging van de artikel 7-procedure, waardoor landen die zich niet houden aan de afspraken het stemrecht in de Raad kan worden ontnomen. Europees belastinggeld mag niet bijdragen aan corruptie, het versterken van autocratie of het spekken van de portemonnee van oligarchen.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (-2)

P. 43 Maatschappelijke organisaties moeten op eigen benen staan: Maatschappelijke organisaties (ngo's) die vanuit de overheid subsidies voor ontwikkelingswerk willen ontvangen, moeten hun financiering voor een belangrijk deel eerst uit de maatschappij zelf halen. De VVD vindt dat organisaties die de staat aanklagen, niet door diezelfde staat met belastinggeld moeten worden gefinancierd. Ook stoppen we met gezamenlijke opleidingstrajecten voor ambtenaren en ngo-medewerkers.

PVV

- 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Algoritmen & verspreiding van desinformatie (-1)

Bescherming van online privacy en anonimiteit (-1)

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (-1)

Transparantie en verantwoording online platformen (-1)

- 2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (-1)

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-2)

P. 15 NPO saneren en Mediapark in Hilversum transformeren naar een nieuwe woonwijk

P. 28 Financiering van de NPO geheel stoppen

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-2)

P. 28 Geen overheidsinformatie in het Arabisch of andere niet-westerse talen

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid (-1)

Fysieke veiligheid (-1)

Online veiligheid (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (-2)

P. 8 In Brussel zullen we door het inzetten van veto's of het weigeren van de te hoge Nederlandse bijdrage aan de EU-begroting een opt-out op asiel en immigratie afdwingen. Ook gaan we alle verdragen die ons dwarsbomen – zoals het VN-Vluchtelingenverdrag, het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en het Europees Verdrag inzake Nationaliteit – opzeggen.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (-2)

P. 8 Opzeggen VN-Vluchtelingenverdrag, Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, Europees Verdrag inzake Nationaliteit en andere verdragen die ons dwarsbomen

CDA

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+2)

P. 18 Om desinformatie te bestrijden werken we in Europees verband aan regelgeving, waaronder bronvermelding en de aanpak van anonieme accounts en fact checking.

P. 49 We bestraffen platforms die zich niet aan de regels houden. Bij herhaalde en grove schending willen we dat websites en platforms (tijdelijk) uit de lucht worden gehaald. Naast strenge handhaving moet Nederland initiatief nemen voor aanscherping van de DSA, waarmee we platforms als Telegram en X dwingen meer te doen om desinformatie en schadelijke of zelfs criminele content te weren. Techbedrijven worden verplicht om standaard de veiligste en meest privacy-vriendelijke instellingen te gebruiken.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (0)

P. 49 We bestraffen platforms die zich niet aan de regels houden. Bij herhaalde en grove schending willen we dat websites en platforms (tijdelijk) uit de lucht worden gehaald. Naast strenge handhaving moet Nederland initiatief nemen voor aanscherping van de DSA, waarmee we platforms als Telegram en X dwingen meer te doen om desinformatie en schadelijke of zelfs criminele content te weren. Techbedrijven worden verplicht om standaard de veiligste en meest privacyvriendelijke instellingen te gebruiken.

P. 12 Sociale mediaplatforms oefenen ongekende invloed uit op publieke opinie, informatievoorziening en zelfs sociale verhoudingen. Daarom willen we anonieme sociale media-accounts kunnen verbieden. We willen de wetgeving aanscherpen om krachtig op te kunnen treden en een laagdrempelig meldpunt instellen voor slachtoffers van deep fakes, doxing, grooming of phishing.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 49 Wij willen een betere verankering van digitale ethiek: AI-ethiek, het begrijpen van algoritmes, mediawijsheid en cyberveiligheid in funderend- en vervolgonderwijs en bibliotheken.

P. 13 Het nieuws en onafhankelijke journalistiek bereiken steeds minder jongeren. Die trend moeten we keren. We verkennen de dieperliggende patronen en ontwikkelen samen met de wetenschap en private partijen een agenda waarvan de koppeling van traditionele en nieuwe media een onderdeel is.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 49 We willen minder afhankelijk worden van Big Tech buiten Europa. Daarom investeren we in digitale autonomie, bijvoorbeeld door als Europa eigen cloud-toepassingen te maken, en met gelijkgestemde landen te bouwen aan de versterking van de Europese chipsector.

P. 49 We bestraffen platforms die zich niet aan de regels houden. Bij herhaalde en grove schending willen we dat websites en platforms (tijdelijk) uit de lucht worden gehaald. Naast strenge handhaving moet Nederland initiatief nemen voor aanscherping van de DSA, waarmee we platforms als Telegram en X dwingen meer te doen om desinformatie en schadelijke of zelfs criminele content te weren. Techbedrijven worden verplicht om standaard de veiligste en meest privacy-vriendelijke instellingen te gebruiken.

P. 18 Onze waarden en normen, fatsoen en respect gelden ook online. We doen voorstellen om digitale rechten beter in de wet te verankeren, zoals het recht op transparantie en het recht op eigenaarschap van data.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+2)

P. 12 Bij de uitwerking van een nieuwe Mediawet maken we de omroephuizen gezamenlijk verantwoordelijk voor de verdeling van de budgetten en borgen we digitalisering als structurele taak. Bij de realisatie van de Mediawet worden regionale, lokale en commerciële aanbieders betrokken.

P. 12 We versterken de regionale en lokale omroepen. Op zender 10 wordt in heel Nederland de regionale omroep uitgezonden. De NPO steunt hiervoor de regionale publieke omroepen.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-1)

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-1)

P. 13 We willen dat voor mensen met een handicap steeds meer programma's met audiodescriptie op de televisie worden aangeboden.

P. 65 We maken de Wet open overheid (WOO) efficiënter: we beschrijven wat openbaar moet aan de voorkant. Conceptteksten tot aan de besluitvorming positie vallen niet onder de WOO.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (+2)

P. 18 Onze waarden en normen, fatsoen en respect gelden ook online. We doen voorstellen om digitale rechten beter in de wet te verankeren, zoals het recht op transparantie en het recht op eigenaarschap van data.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 18 Om desinformatie te bestrijden werken we in Europees verband aan regelgeving, waaronder bronvermelding en de aanpak van anonieme accounts en fact checking.

P. 75 De EU is een waarden- en rechtsgemeenschap en moet kritisch durven zijn op het eigen functioneren. Lidstaten die de rechtsstaat beschadigen of vernielen, korten we op EU- fondsen of verliezen hun stemrecht in EU-raden. Verplichte uittreding is de ultieme sanctie.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+1)

P. 76 Wij bouwen door aan een internationale coalitie tegen geloofsvervolgung. Christenen vormen wereldwijd de meest vervolgte groep gelovigen. Het beschermen van mensenrechten, zoals geloofsvrijheid, vrijheid van meningsuiting en gelijke rechten voor vrouwen en LHBTIQ+’ers, moet prioriteit blijven.

P. 76 We blijven ons inzetten voor structurele steun aan internationale democratie bevorderende programma’s.

P. 77 Het CDA staat voor het consequent toepassen van het internationaal recht waarin menselijke waardigheid en mensenrechten besloten liggen. Doen we dit niet, dan ondermijnt dit ons internationale rechtstelsel en daar spinnen autoritaire en dictatoriale regimes garen bij. Het internationaal recht moet ons kompas blijven – altijd en overall.

P. 79 In EU-verband blijft Nederland opkomen voor de mensenrechten en steunt krachten in China die democratie willen bevorderen.

SGP

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (0)

P. 53 Bewustwording en tegengaan van desinformatie is nodig. Verplichte bronvermelding kan daarbij nuttig zijn. De SGP is echter beducht voor foutieve claims van ‘desinformatie’ waarbij het gevaar dreigt van censuur.

P. 54 Algoritmes moeten altijd te herleiden zijn zodat beslissingen en de manier waarop deze tot stand gekomen zijn duidelijk en controleerbaar blijven. De regels voor verkoop van riskante AI-systemen aan buitenlandse partijen moeten aangescherpt worden. Nederland moet ook zelf investeren in kunstmatige intelligentie om te voorkomen dat China en de VS alle touwtjes in handen krijgen.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 54 Er komt een verbod op het creëren en verspreiden van deepfakes. Burgers krijgen, naar Deens voorbeeld, op grond van de Auteurswet copyright op hun eigen lichaam, gezichtskenmerken en stem.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 36 In het onderwijs dient meer aandacht te komen voor de ethische kant van technologie. Het is nuttig om de ontwikkelingen het ontstaan van nieuwe technologie tegen het licht te houden.

P. 54 Er moet meer aandacht zijn voor mensen die minder digitaal vaardig zijn. De SGP wil dat de overheid afspraken maakt met het bedrijfsleven om kwetsbare groepen te beschermen tegen cybercrime. Overheidsdienstverlening moet ook voor minder digitaal vaardige burgers goed bereikbaar te zijn.

Transparantie en verantwoording online platformen (+1)

P. 54 Bedrijven en organisaties moeten transparant zijn over het gebruik van data van burgers.

P. 54 De macht van grote platforms moet aan banden worden gelegd zodat concurrentie mogelijk blijft. Indien nodig worden hiervoor mededingingsregels aangepast.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+2)

P. 17 Levensvatbare lokale omroepen worden niet gedwongen te fuseren.

P. 17 De overheid ondersteunt waar mogelijk de lokale en regionale journalistiek, bijvoorbeeld door een eerlijk speelveld op de advertentiemarkt te bevorderen

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

P. 17 De overheid ondersteunt waar mogelijk de lokale en regionale journalistiek, bijvoorbeeld door een eerlijk speelveld op de advertentiemarkt te bevorderen

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-2)

P. 17 De Nederlandse Publieke Omroep (NPO) beperkt het aanbod en het aantal kanalen. Amusement en het inkopen van uitzendrechten voor grote sporttoernooien is geen taak voor de publieke omroep. De NPO wordt reclamevrij.

P. 17 De belangrijke rol van de journalistiek binnen de democratische rechtsstaat vraagt om steviger toezicht binnen de beroepsgroep, waaronder de NOS, op journalistieke kernwaarden zoals betrouwbaarheid en onafhankelijkheid.

P. 17 Omroepverenigingen moeten kunnen blijven functioneren binnen het bestel. Voor de Joodse gemeenschap dient een specifiek aandeel in de programmering beschikbaar te blijven.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (0)

P. 13 Het recht op openbaarmaking van overheidsinformatie via de Wet open overheid (Woo) wordt in aansluiting bij andere landen strikter geregeld.

P. 53 De SGP wil een verbod op sociale media voor kinderen jonger dan 15 jaar. De SGP waakt ervoor dat digitale controle vanuit de EU omgezet wordt in digitale censuur van klassiek-christelijke opvattingen, zoals op het terrein van het huwelijk en de bescherming van het (ongeboren) leven.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (+1)

P. 54 Waarden en normen gelden ook voor de digitale wereld. De overheid moet zorg dragen voor het ontwikkelen en toepassen van digitale 'spelregels'.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (-1)

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+1)

P. 121 De SGP staat positief tegenover steun en subsidies aan (christelijke) NGO's die, vaak op kleinschaliger niveau, zeer effectief zijn. Onder andere door een goede aansluiting op de lokale situatie én een solide fundament van donateurs. Laat Nederland niet als vanzelfsprekend honderden miljoenen euro's verdelen via logge multilaterale (VN)-instellingen.

P. 100 Instellingen die het algemeen nut beogen (ANBI's) zijn voor een maatschappij als de onze van onschatbare waarde. Regels moeten dan ook niet onnodig in de weg zitten. De voorwaarden om te voldoen moeten echter wel scherp zijn en alertheid op oneigenlijk gebruik is geboden.

BBB

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (-1)

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 99 Aanpak van deepfakes en online fraude. Nederland moet met de EU aan een uniforme digitale verificatiestandaard werken die leidt tot een consistent kenmerk dat op alle sociale mediaplatforms wordt getoond voor accounts van bedrijven, politici, media en instellingen.

P. 100 Illegale deepfakes strafbaar. Het zonder toestemming maken of verspreiden van deepfakes wordt wettelijk verboden en bestraft.

P. 100 Veranker digitale grondrechten in de Grondwet om de privacy, zeggenschap en autonomie van burgers in het digitale domein te waarborgen.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 99 Digitale educatie vanaf de basis. Voorlichting en onderwijs over cyberveiligheid begint op de basisschool en loopt door tot het beroepsonderwijs en bijscholing voor ondernemers.

P. 99 Bewustwording en weerbaarheid bij burgers en bedrijven. De overheid krijgt een taak om bedrijven, instellingen en burgers bewust te maken van digitale risico's en weerbaarheid.

P. 100 Ondersteuning voor mediawijsheid. Ouders, docenten en jongeren krijgen middelen en voorlichting voor digitale begeleiding en bescherming.

Transparantie en verantwoording online platformen (+1)

P. 98 Nederland staat aan de vooravond van een digitale toekomst vol kansen en risico's. Voor BBB staat technologie altijd in dienst van mensen, niet andersom. Echte digitalisering moet ons leven rechtvaardiger, veiliger en meer verbonden maken. Wij geloven in eenvoud, betrouwbare bescherming en autonomie voor Nederland. Helaas raken privacy, zeggenschap en publieke controle te vaak op de achtergrond door buitenlandse afhankelijkheid en een overheid die haar fundamentele regie verliest. BBB erkent ook de noodzaak om de monopolypositie van big Tech te bekritisieren en een strategisch leveranciersbeleid te voeren om afhankelijkheid te verminderen.

P. 98 De digitale ruggengraat van onze samenleving is van levensbelang. Vitale infrastructuren worden razendsnel belangrijker voor onze nationale veiligheid, economie en leefbaarheid. We zijn er gezamenlijk steeds afhankelijker van geworden. Dit kan strategisch kwetsbaar zijn. Daarom moeten we voorkomen dat onze digitale

infrastructuur volledig uitgeleverd wordt aan internationale Tech reuzen of buitenlandse Cloud leveranciers.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+1)

P. 110 BBB werkt aan twee pijlers:

1. Kunst en cultuur geworteld en behouden in gemeenschap en streek
2. Vrije media die betrokken zijn bij gemeenschappen

P. 112 Regionale informatie. De regionale en lokale omroepen zijn belangrijk voor de regionale informatie. Wij zien kansen door versteviging van de samenwerking met de landelijke omroepen. Zij worden tevens ingezet voor het behoud van de streektaal.

P. 112 Lokale perskanalen. In gemeenschappen vervullen lokale media een belangrijke rol. Zij horen te worden ondersteund in de nieuwsvoorziening.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+1)

P. 112 Persvrijheid en onderzoeksjournalistiek. Wij staan voor de veiligheid van journalisten en voor onafhankelijke onderzoeksjournalistiek. Indien nodig moeten er maatregelen worden getroffen die de o zo belangrijke persvrijheid en onderzoeksjournalistiek beschermen.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (+1)

P. 112 Aandacht voor concentratie in mediawereld. In een levendige democratie worden mensen breed geïnformeerd en krijgen ze duiding van nieuws en ontwikkelingen uit verschillende invalshoeken. BBB is bezorgd over het eigenaarschap van omroepen, kranten en (week) bladen dat in handen is van slechts een paar bedrijven. Deze versmalling doet merkbaar afbreuk aan de onafhankelijkheid en veelkleurigheid van onze media. Er dient beleid te komen om te borgen dat meer media in Nederlandse handen blijven.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+1)

P. 112 Hervorming Nederlandse Publieke Omroep (NPO). De publieke omroep is van ons allemaal en hoort dus aan te sluiten bij brede maatschappelijke behoeften in plaats

van bij een kleine, culturele bovenlaag. BBB wil de publieke omroep terugbrengen tot zijn kern: neutrale nieuwsvoorziening, informatie, educatie en een bescheiden cultureel aanbod. We gaan kritisch beoordelen welke entertainment programma's bij de publieke omroep thuishoren en door de Rijksoverheid gefinancierd moeten worden en schrappen duplicatie met commerciële zenders en ondoelmatige digitaliseringsuitgaven. Doel is een sobere, breed gedragen publieke voorziening die niet concurreert met marktpartijen, maar publieke waarden dient. Dit levert een structurele besparing op, terwijl de kwaliteit van nieuws en duiding behouden blijft.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (0)

P. 23 Burgers moeten kunnen begrijpen waarom besluiten worden genomen. Daarvoor is een eerlijke en transparante overheid nodig. De Wet open overheid (Woo) is een belangrijk instrument om informatie te verkrijgen. Tegelijk mag de Woo niet worden misbruikt – bijvoorbeeld voor het opvragen van persoonsgegevens, met als eigenlijk doel het intimideren van anderen. Denk aan ondernemers van wie het bedrijfsadres gelijk is aan het woonadres. De Woo is ook geen middel om een ordelijk bestuur, met onophoudelijke reeksen verzoeken tot openbaarmaking, te saboteren. BBB wil dat de Woo op deze punten wordt aangepast.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (-1)

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (0)

P. 117 Gezonde scepsis bij internationale instituties. BBB hecht belang aan de internationale rechtsorde maar ziet grote haken en ogen aan het huidige gebrekkige functioneren ervan. We benaderen verschillende instituties - zoals WHO, VN, VN-Mensenrechtenraad en IMF - kritisch, met oog voor hun onafhankelijk opereren, logge structuren en corruptie.

P. 119 Altijd oog houden voor mensenrechten. BBB wil dat er altijd oog blijft voor het beschermen van mensenrechten, ongeacht waar of met wie Nederland samenwerkt.

ChristenUnie

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+2)

P. 39 Digitalisering biedt veel kansen maar kent ook risico's. De overheid moet grenzen stellen waar het gaat om de inzet van technieken en de regulering van ons digitale maatschappelijke verkeer, bijvoorbeeld bij het gebruik van kunstmatige intelligentie en algoritmes. De overheid zelf maakt een gedegen afweging of voor machine learning algoritmes of alternatieven gekozen wordt. Het algoritme register wordt uitgebreid en verplicht gesteld, zodat transparant is hoe algoritmes worden ingezet. Ons recht op privacy en onze vrije en ongefilterde toegang tot gegevens kunnen in het gedrang komen als we niet meer grip krijgen op grote techbedrijven die grote hoeveelheden data over ons verzamelen en steeds meer bepalen welke informatie wij zien. Social media bedrijven worden verplicht om minder "polariserende algoritmes" in te zetten, bijvoorbeeld door gebruikers keuzevrijheid te geven over hoe aanbevelingen tot stand komen.

P. 39 Digitale platforms die door overheden worden ingezet om heimelijk de publieke opinie te beïnvloeden of desinformatie te verspreiden, worden verboden. De overheid zorgt ervoor dat ze zelf niet afhankelijk wordt van niet- Europese techbedrijven, door zo veel mogelijk gebruik te maken van Europese alternatieven of open source oplossingen. Er komt een stevige Europese zorgplicht voor digitale platforms en hostingbedrijven om op te treden tegen strafbare uitingen en gedragingen wanneer die op of door middel van deze platforms plaatsvinden. Uitgangspunt is hierbij dat wat

in de fysieke wereld niet is toegestaan, ook digitaal niet is toegestaan. Via het auteursrecht krijgen Nederlanders, naar Deens voorbeeld, copyright op hun eigen lichaam, gezichtskenmerken en stem, als vorm van bescherming van de lichamelijke integriteit. Er komt een beter wettelijk geborgd recht op een schone lei, zodat consumenten op een duidelijke plek een verzoek kunnen indienen om al hun data te laten vernietigen.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 39 Digitalisering biedt veel kansen maar kent ook risico's. De overheid moet grenzen stellen waar het gaat om de inzet van technieken en de regulering van ons digitale maatschappelijke verkeer, bijvoorbeeld bij het gebruik van kunstmatige intelligentie en algoritmes. De overheid zelf maakt een gedegen afweging of voor machine learning algoritmes of alternatieven gekozen wordt. Het algoritmeregister wordt uitgebreid en verplicht gesteld, zodat transparent is hoe algoritmes worden ingezet. Ons recht op privacy en onze vrije en ongefilterde toegang tot gegevens kunnen in het gedrang komen als we niet meer grip krijgen op grote techbedrijven die grote hoeveelheden data over ons verzamelen en steeds meer bepalen welke informatie wij zien. Social media bedrijven worden verplicht om minder "polariserende algoritmes" in te zetten, bijvoorbeeld door gebruikers keuze vrijheid te geven over hoe aanbevelingen tot stand komen.

P. 39 Digitale platforms die door overheden worden ingezet om heimelijk de publieke opinie te beïnvloeden of desinformatie te verspreiden, worden verboden. De overheid zorgt ervoor dat ze zelf niet afhankelijk wordt van niet- Europese techbedrijven, door zo veel mogelijk gebruik te maken van Europese alternatieven of open source oplossingen. Er komt een stevige Europese zorgplicht voor digitale platforms en hostingbedrijven om op te treden tegen strafbare uitingen en gedragingen wanneer die op of door middel van deze platforms plaatsvinden. Uitgangspunt is hierbij dat wat in de fysieke wereld niet is toegestaan, ook digitaal niet is toegestaan. Via het auteursrecht krijgen Nederlanders, naar Deens voorbeeld, copyright op hun eigen lichaam, gezichtskenmerken en stem, als vorm van bescherming van de lichamelijke integriteit. Er komt een beter wettelijk geborgd recht op een schone lei, zodat consumenten op een duidelijke plek een verzoek kunnen indienen om al hun data te laten vernietigen.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (0)

P. 32 Lezen, schrijven en rekenen vormen samen met burgerschap en digitale geletterdheid de basis waarop kinderen zich kunnen ontwikkelen tot zelfstandige en betrokken volwassenen.

Transparantie en verantwoording online platformen (+1)

P. 39 Digitalisering biedt veel kansen maar kent ook risico's. De overheid moet grenzen stellen waar het gaat om de inzet van technieken en de regulering van ons digitale maatschappelijke verkeer, bijvoorbeeld bij het gebruik van kunstmatige intelligentie en algoritmes. De overheid zelf maakt een gedegen afweging of voor machine learning algoritmes of alternatieven gekozen wordt. Het algoritmeregister wordt uitgebreid en verplicht gesteld, zodat transparant is hoe algoritmes worden ingezet. Ons recht op privacy en onze vrije en ongefilterde toegang tot gegevens kunnen in het gedrang komen als we niet meer grip krijgen op grote techbedrijven die grote hoeveelheden data over ons verzamelen en steeds meer bepalen welke informatie wij zien. Social media bedrijven worden verplicht om minder "polariserende algoritmes" in te zetten, bijvoorbeeld door gebruikers keuze vrijheid te geven over hoe aanbevelingen tot stand komen.

P. 39 Digitale platforms die door overheden worden ingezet om heimelijk de publieke opinie te beïnvloeden of desinformatie te verspreiden, worden verboden. De overheid zorgt ervoor dat ze zelf niet afhankelijk wordt van niet- Europese techbedrijven, door zo veel mogelijk gebruik te maken van Europese alternatieven of open source oplossingen. Er komt een stevige Europese zorgplicht voor digitale platforms en hostingbedrijven om op te treden tegen strafbare uitingen en gedragingen wanneer die op of door middel van deze platforms plaatsvinden. Uitgangspunt is hierbij dat wat in de fysieke wereld niet is toegestaan, ook digitaal niet is toegestaan. Via het auteursrecht krijgen Nederlanders, naar Deens voorbeeld, copyright op hun eigen lichaam, gezichtskenmerken en stem, als vorm van bescherming van de lichamelijke integriteit. Er komt een beter wettelijk geborgd recht op een schone lei, zodat consumenten op een duidelijke plek een verzoek kunnen indienen om al hun data te laten vernietigen.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (0)

P. 39 Onafhankelijke journalistiek en vrije media spelen een belangrijke rol in onze democratische rechtsstaat. Ze zijn de waakhonden van een open samenleving. Ook

goede lokale en regionale journalistiek is daarvoor noodzakelijk. De conglomeraatvorming in het medialandschap is daarentegen onwenselijk. De overheid waarborgt de persvrijheid en komt op voor de veiligheid van Nederlandse journalisten wereldwijd. Geweld tegen journalisten is onacceptabel.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (0)

P. 39 Onafhankelijke journalistiek en vrije media spelen een belangrijke rol in onze democratische rechtsstaat. Ze zijn de waakhonden van een open samenleving. Ook goede lokale en regionale journalistiek is daarvoor noodzakelijk. De conglomeraatvorming in het medialandschap is daarentegen onwenselijk. De overheid waarborgt de persvrijheid en komt op voor de veiligheid van Nederlandse journalisten wereldwijd. Geweld tegen journalisten is onacceptabel.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+1)

P. 39 De publieke omroep is waardevol als een plek van onafhankelijk en pluriform media-aanbod. Omroepen, en niet de NPO, gaan over de inhoud en de vorm van hun programma's. Bij de verdeling van de budgetten weegt het ledenaantal van een omroep mee. Om de publieke opdracht die de NPO heeft waar te kunnen maken is een stabiele financiering nodig, die onafhankelijk is van reclame-inkomsten. Levensbeschouwing is een pijler van de publieke omroep. De inhoudelijke invulling daarvan vraagt ruimte qua budget, platform en momenten van uitzending van programma's op radio en tv.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-1)

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (+1)

P. 39 Onafhankelijke journalistiek en vrije media spelen een belangrijke rol in onze democratische rechtsstaat. Ze zijn de waakhonden van een open samenleving. Ook goede lokale en regionale journalistiek is daarvoor noodzakelijk. De conglomeraatvorming in het medialandschap is daarentegen onwenselijk. De overheid

waarborgt de persvrijheid en komt op voor de veiligheid van Nederlandse journalisten wereldwijd. Geweld tegen journalisten is onacceptabel.

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 85 Vanuit hun christelijk geloof hebben de grondleggers de Europese Unie gebaseerd op menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid voor de wet, de rechtsstaat en mensenrechten. Deze samenwerking heft de afgelopen decennia geleid tot vrede en welvaart op ons continent en daarmee ook in Nederland. De ChristenUnie koestert deze Europese waardengemeenschap. In deze woelige tijden wil de ChristenUnie zich inzetten voor een geloofwaardige Europese Unie die vrede en recht centraal stelt, de waarde van leven, gezinnen en gemeenschappen beschermt, zorg draagt voor de schepping en streeft naar publieke en sociale gerechtigheid.

P. 85 De EU heeft politieke, juridische en financiële instrumenten nodig om de rechtsstaat in Europa te beschermen. Nederland trekt hierin op met gelijkgestemde landen en steunt voorwaardelijkheid van financiële fondsen om de rechtsstaat te beschermen. Bij ernstige bedreiging van de rechtsstaat of ernstige corruptie moet de Europese Raad niet slechts unaniem maar ook met een vier vijfde meerderheid beslissen dat een land in aanmerking komt voor stevige sancties. We streven naar een versnelde procedure voor inbreukprocedures wanneer het de rechtsstaat betreft.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+1)

P. 79 Niet macht en eigenbelang, maar recht en rechtvaardigheid vormen de kern van ons buitenlands beleid. Internationale rechtsbeginselen, zoals nakoming van verdragen en bescherming van burgers conform het humanitair oorlogsrecht, staan daarbij voorop. Nederland is en blijft een actieve en betrouwbare partner in de internationale

gemeenschap en van internationale gerechtshoven. Onze inzet is dan ook gericht op versterking en bescherming van de multilaterale rechtsorde, waaronder de VN, die onder grote druk staat. Nederland neemt – idealiter in Europees verband - een leidende rol in het aankaarten van mensenrechtenschendingen en het tegengaan van straffeloosheid. We bestrijden autocratische regimes met sancties. Mensenrechtenschendingen worden bestreden en daders berecht.

FvD

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (-2)

P. 62 Geen overheidsensuur, We verbieden de overheid om een 'Ministerie van Waarheid' in te richten en te bepalen wat 'desinformatie' is. Alleen community driven fact checks moeten toegestaan zijn.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 62 Cookiewet afschaffen. We schaffen de Cookiewet af, zodat burgers meer privacy en vrijheid terugkrijgen.

P. 64 Forum voor Democratie vindt anonimiteit een essentieel onderdeel van een vrije samenleving: het stelt burgers in staat ongeremd en in vrijheid kennis te vergaren, meningen te delen en zich te beschermen tegen machtsmisbruik. Daarom verzetten wij ons tegen deze voorstellen en willen wij de Sleepwet intrekken.

P. 64 Geen biometrische registratie van internetgebruikers. We weigeren voorstellen om biometrische data van internetgebruikers op te slaan, zodat anonimiteit online gewaarborgd blijft.

P. 65 Anonimiteit op internet garanderen. We maken anonimiteit de norm. We verzetten ons tegen verplichte identiteits koppeling aan accounts, zodat iedereen zonder angst kennis kan vergaren en meningen kan uiten.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (-1)

Transparantie en verantwoording online platformen (+1)

P. 64 Anti-censuurwet invoeren. We voeren een wet in die bepaalt dat Big Tech-bedrijven alleen strafbare uitingen mogen modereren, zodat legale meningen nooit worden verwijderd of onzichtbaar worden gemaakt.

P. 62 Concurrentie met Big Tech mogelijk maken. We zorgen voor wetgeving en voorwaarden die concurrentie bevorderen, zodat burgers alternatieven hebben en monopolies worden doorbroken.

P. 62 Geen achterkamertjes met Big Tech. We verbieden de overheid om contact te houden met of druk uit te oefenen op techbedrijven om afwijkende meningen te weren, zodat het publieke debat vrij blijft.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (-1)

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (+2)

P. 33 Beschermingswet voor nationale media. We voeren een wet in die voorkomt dat (buitenlandse) investeerders te veel invloed krijgen op Nederlandse kranten en commerciële zenders, zodat de media onafhankelijk en nationaal verankerd blijven.

P. 33 Ruim baan voor nieuwe media. We geven nieuwe omroepen en (online) media de ruimte om zich te ontwikkelen, zodat het medialandschap vernieuwt en pluriform blijft.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-1)

P. 28 Media krijgen meer diversiteit door de publieke omroep te hervormen en nieuwe (online) initiatieven te steunen.

P. 33 Onderzoek naar onafhankelijkheid van de NPO Ombudsman. We onderzoeken of de NPO Ombudsman daadwerkelijk onafhankelijk functioneert, zodat klachten over partijdigheid serieus en objectief behandeld worden.

P. 33 Onafhankelijke Raad van Toezicht voor de NPO. We stellen een onafhankelijke Raad van Toezicht in, zodat het bestuur van de publieke omroep democratisch gecontroleerd en evenwichtiger wordt.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (0)

P. 25 We plaatsen internationale organisaties zoals WEF, WHO, NAVO - althans zolang onze betrokkenheid hierbij voortduurt - onder het bereik van de Wet Open Overheid, door het schrappen van de uitzonderingsgrond in artikel 5.1, tweede lid, onderdeel a, zodat volledige transparantie wordt gegarandeerd.

P. 8 Zolang we deel uitmaken van deze organisaties, eisen we volledige transparantie door artikel 5.1 van de Wet Open Overheid te schrappen en WOO-verzoeken dus mogelijk te maken ten aanzien van alles wat in internationaal verband wordt besproken.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten(-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (-2)

P. 13 We zeggen het VN-vluchtelingenverdrag, Schengen, het Marrakechpact en het EVRM op en streven naar een NEXIT, zodat Nederland volledig zelf kan bepalen wie ons land binnenkomt en wie niet.

P. 26 Intelligente uittreding uit de EU (NEXIT). We verlaten de Europese Unie op een ordentelijke manier, zodat Nederland weer volledige controle krijgt over zijn wetten, grenzen en beleid.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (-2)

P. 25 We zeggen internationale verdragen op die onze beleidsvrijheid inperken, zoals het VN- vluchtelingenverdrag dat ons dwingt tot het opnemen van migranten.

P. 30 Geen subsidie voor activistische organisaties. We stoppen alle subsidies voor organisaties die proefprocessen voeren tegen de staat. Ook niet-gouvernementele organisaties (NGO's) krijgen geen subsidie meer.

P. 30 Loterijen zoals de Postcodeloterij zijn wettelijk verplicht 40% van hun opbrengsten aan 'Goede Doelen' te schenken; in de praktijk bekostigen ze daarmee echter vooral activistische organisaties. We wijzigen de Wet op de Kansspelen: de 'Goede Doelen'-vereiste schrappen we en iedereen moet een loterij kunnen beginnen. Hierdoor doorbreken we het monopolie van deze activistische clubs.

P. 32 We maken het onmogelijk dat organisaties namens het 'algemeen belang' rechtszaken voeren tegen de staat (zoals in de Urgenda-zaak), zodat beleid niet via de rechter kan worden afgedwongen.

P. 52 Stoppen met subsidies voor activistische organisaties. We stoppen subsidies aan organisaties zoals Rutgers, zodat belastinggeld niet langer naar ideologische beïnvloeding gaat.

GL-PvdA

- 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Algoritmen & verspreiding van desinformatie (+2)

P. 107 Bestrijding desinformatie en maatschappelijke ondermijning. We richten een nationaal expertisecentrum op tegen desinformatie en beïnvloeding, dat media, scholen, overheid en burgers ondersteunt. Veiligheidsdiensten moeten beter toegerust zijn om desinformatie en ondermijning te herkennen en te bestrijden.

P. 115 Sociale media worden misbruikt om mensen tegen elkaar op te hitsen en verkiezingen te beïnvloeden. Digitale beïnvloeding gebeurt door bots, AI-afbeeldingen en desinformatie en wordt gecoördineerd door kwaadwillende landen. We leren van andere EU-landen en eisen transparantie van techgiganten over hun algoritmen en verdachte campagnes. Altijd met respect voor de vrijheid van meningsuiting van privépersonen

P. 116 Onafhankelijke media zijn onmisbaar in een democratie. We versterken de persvrijheid en onafhankelijke journalistiek en bestrijden nepnieuws dat de democratie ondermijnt

P. 154 Met Europese wetgeving als de Digital Services Act bestrijden we nepnieuws en desinformatie die via sociale media worden verspreid. Ook moeten er moderatie verplichtingen gelden.

P. 121 Haat begint niet met het bekladden van een synagoge of moskee, of met het verbranden van een regenboogvlag of het mishandelen van een vrouw. Het begint met woorden. Sociale media bieden de voedingsbodem bij uitstek waar ontkiemend antisemitisme, moslimhaat, vrouwenhaat, discriminatie en racisme kunnen uitgroeien tot gewelddadige acties. In Europa geven we snel een vervolg op de Digital Services Act, zodat we online haat beter kunnen bestrijden.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 159 We beschermen onze privacy en mensenrechten door meer middelen en bevoegdheden voor de Autoriteit Persoonsgegevens, de Autoriteit Consument en Markt en de algoritmetoezichthouder en faciliteren samenwerking met andere Europese toezichthouders.

P. 160 Dagelijks zijn er slachtoffers van online oplichting, fraude, online shaming en het verspreiden van naaktfoto's. We realiseren in Europees verband een hulpknop op platforms die slachtoffers in één klik verwijzen naar hulp. Contentplatforms en internetproviders krijgen een meldplicht bij signalen van grooming of seksueel misbruik. Nationale autoriteiten moeten daarnaast meer middelen krijgen om online misbruik, bijvoorbeeld in de vorm van cyberpesten, deepfakes, doxing en online shaming aan te pakken. We verankeren het auteursrecht op eigen gezicht en stem, met uitzondering van satire.

P. 160 Binnen de EU pleiten we voor een verbod op de handel in persoonsgegevens en profielen. Bedrijven worden verplicht om zo min mogelijk gegevens te registreren van hun klanten. Wij waarborgen het digitaal briefgeheim en leggen het recht om digitaal privégesprekken te voeren via end-to-end encryptie wettelijk vast.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+2)

P. 137 Ongeveer 2,5 miljoen Nederlanders hebben moeite met lezen, rekenen en het gebruik van computer of smartphone. Samen met de gemeenten zorgen we er voor dat mensen dicht in hun buurt een goede cursus kunnen volgen om te leren lezen, rekenen en digitaal op weg te komen.

P. 157 Mediawijsheid en digitale geletterdheid worden een vast onderdeel van het onderwijscurriculum. Elke jongere moet voldoende geletterd en gecijferd het onderwijs verlaten. Kerndoelen zoals lezen, schrijven en kritisch nadenken mogen niet lijden onder het gebruik van AI. Plekken waar mensen heen kunnen om wegwijs te worden op het internet, zoals bibliotheken, krijgen toereikende financiering.

P. 158 Jongeren in een digitale wereld. Mediawijsheid helpt jongeren en ouders om verantwoord om te gaan met het internet. We zijn voor (gedifferentieerde) leeftijdsgrenzen voor sociale media die verslavende algoritmen gebruiken. Daarnaast voeren we een Digitale kijkwijzer in, net als de kijkwijzer voor series en films, inclusief adviezen voor schermtijd per leeftijdsgroep.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 91 Europa is te afhankelijk van Amerikaanse techgiganten. We bouwen hun macht af door te investeren in Europese digitale infrastructuur, een eigen Cloud en veilige AI. We lanceren een Civiel Techfonds om verantwoorde technologie aan te jagen en mensenrechtenorganisaties te steunen. We pleiten voor het opknippen van Big Tech en een heffing op niet-Europese Big Tech-bedrijven. Online anonimiteit en vrije toegang tot informatie blijven we actief beschermen.

P. 154 Er komt een hogere investeringsverplichting voor buitenlandse streamingdiensten. Ook Big Tech bedrijven gaan onder deze investeringsverplichting vallen.

P. 157 Digitale diensten, zoals sociale media, worden bewust verslavend gemaakt. Zo vreten online platforms onze aandacht, verzamelen ze op grote schaal persoonlijke

data en maken ze een verdienmodel van smartphoneverslaving. Dit heeft grote en negatieve gevolgen voor onze privacy, gezondheid, autonomie, het publieke debat en de democratie. We doorbreken het verdienmodel hierachter door een verbod op Europees niveau van gepersonaliseerde content en online tracking.

2) Toegang tot betrouwbare en diverse informatie in Nederland

Ondersteuning lokale en regionale media (+2)

P. 154 Een sterke lokale journalistiek is belangrijk als waakhond voor de lokale overheid en belangrijk in gemeenschappen. Er komt nauwere samenwerking tussen lokale, regionale en landelijke publieke omroepen. Lokale en regionale media moeten meer (financiële) mogelijkheden krijgen om te innoveren, onder andere om apps en online platforms te ontwikkelen. Daarnaast zetten we in op meer publiek-private samenwerking tussen regionale kranten en lokale en regionale omroepen.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+2)

P. 152 De verantwoordelijke bewindspersoon is niet meer degene die bepaalt of een nieuwe omroep wordt toegelaten tot het bestel. Een externe toezichthouder, zoals het Commissariaat voor de Media, wordt daarvoor aangesteld. Zo ontstaat er meer afstand tussen media en politiek.

P. 152 We gaan voor een stevige publieke omroep, met een pluriform aanbod en een broedplaats voor talent. De huidige ledenomroepen gaan op in vier omroephuizen. De NOS en NTR vormen samen één taakomroephuis, waarbij de bijzondere positie van de NTR gewaarborgd blijft. De NPO houdt in samenwerking met de vier omroephuizen en het taakomroephuis de faciliterende en coördinerende rol voor de schema-indeling van de programma's op online zenders en kanalen. De NPO krijgt stabiele financiering door het budget voor acht in plaats van voor vijf jaar vast te leggen.

P. 153 Alle publieke programmering moet voorzien zijn van audiodescriptie om toegankelijk te zijn voor mensen met een (audiovisuele) beperking of handicap. Programma's van algemeen belang, zoals nieuws, actualiteiten, belangrijke informatievoorzieningen, moeten snel vindbaar zijn op verschillende apparaten.

P. 153 Per omroephuis is er één raad van bestuur en één raad van toezicht. Dat is een halvering van het huidige aantal directeur-bestuurders en toezichthouders. Bestuurders van omroephuizen mogen maximaal twee termijnen van vier jaar aanblijven.

Overstappen naar een ander omroephuis is niet mogelijk.

P. 153 Het aantal leden is straks niet meer de enige voorwaarde om een nieuwe omroep te beginnen. Naast het ledencriterium komen er bredere beoordelingscriteria. Zo hoeft minder geld aan marketing te worden uitgegeven

P. 153 We scherpen het redactiestatuut van de publieke omroepen aan door de rol van de commercieel directeur en de eindredacteur te splitsen zodat redacties meer zeggenschap krijgen en de journalistieke inhoud beter wordt beschermd.

P. 153 De afgelopen jaren waren er veel klachten en zorgen over de sociale veiligheid op de werkvloer bij de publieke omroep. Het is belangrijk dat de ingezette aanpak niet ondersneeuwt in de hervorming van de omroepen en blijvende aandacht krijgt.

P. 154 Het personeel van de publieke omroep komt in vaste dienst. Flexwerk kan worden ingezet voor bijvoorbeeld grote producties of het inhuren van buitenproducenten, om zo innovatie en nieuwe formats aan te jagen.

P. 154 De reclamezendtijd op de publieke omroep wordt teruggebracht tot maximaal 5% van de totale zendtijd. Rondom kinderprogrammering wordt helemaal geen reclame meer uitgezonden. Zo wordt de commercialisering van de publieke omroep tegengegaan.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-1)

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (+1)

P. 109 Online criminaliteit moet als 'high impact crime' kunnen worden geclassificeerd en behandeld. Zo blijven online misdrijven niet ongestraft. De daders van online haat en bedreigingen, de verspreiders van wraakporno, van kindermisbruikmateriaal en cyberoplichting eerder opgespoord en effectief aangepakt.

P. 158 Voor een goed functionerende democratie is een goede online publieke sfeer noodzakelijk. Daarom komt er meer aandacht voor een waardengedreven publieke digitale ruimte via alternatieve sociale media.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (+1)

P. 113 We geven ambtenaren ruimte om deel te nemen aan het publieke debat en hun mening vrij te uiten. Toezichthouders krijgen een sterkere, wettelijk verankerde positie om onafhankelijk te opereren. We versterken het Huis voor Klokkenluiders zodat melders van misstanden altijd beschermd zijn.

4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 90 De Europese Unie is een waardengemeenschap van democratische rechtsstaten. Die waardengemeenschap verdedigen we met hand en tand. Lidstaten die democratie en rechtsstaat ondermijnen, kunnen dus rekenen op sancties. Nederland moet zich blijven aansluiten bij rechtszaken die de Europese Commissie tegen zulke lidstaten aanspant, zoals bij de Hongaarse anti-lhbt-i-wet. Het moet makkelijker worden om het stemrecht van lidstaten op te schorten en subsidies te bevriezen. We steunen zulke stappen tegen het Hongarije van Orbán.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+2)

P. 87 Vrijheid, mensenrechten, democratie en rechtsstaat. In een wereld waar (extreem)rechtse bewegingen de vrijheden van burgers aanvallen, staan wij op voor democratie en rechtsstaat. We intensiveren het Nederlandse beleid ten aanzien van democratie-ondersteuning binnen en buiten Europa. We steunen ngo's, vakbonden en

journalisten wereldwijd in hun strijd tegen autocratische regimes. We dragen de universaliteit van mensenrechten actief uit door op te komen voor minderheden en een feministisch buitenlandbeleid te voeren. We zijn transparant in de afwegingen die we maken in samenwerking met bijvoorbeeld autocratische staten.

D66

Zwarte letters: verkiezingsprogramma

Rode letters: uitvoeringsprogramma

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+2)

P. 11 Desinformatie ondermijnt vertrouwen en verdeelt mensen. Het zet de democratie onder druk. Daarom pakken we het hard aan: de publieke omroep krijgt meer middelen om desinformatie te bestrijden, er wordt strenger gehandhaafd en de journalistieke code wordt vastgelegd in de wet. Omroepen die desinformatie verspreiden, horen niet thuis binnen de publieke omroep.

P. 11 D66 versterkt digitale vaardigheden via voorlichting en onderwijs, zodat mensen nepnieuws kunnen herkennen.

P. 12 Digitale autonomie gaat verder dan wetten. D66 introduceert het Baas-over-eigen-bitsprincipe. Mensen krijgen zelf de regie over hun online leven. Dat geldt ook voor Nederland en de Europese Unie: we zorgen voor digitale onafhankelijkheid, van de cloud en infrastructuur tot apps en algoritmes. We kiezen voor Europese oplossingen en stevige handhaving van Europese regels.

P. 12 We werken toe naar een Europese wereldomroep met nieuwsuitzendingen in vele talen. Op die manier ondersteunen we een alternatief van onafhankelijke journalistiek tegenover de desinformatie in autocratische landen.

P. 14 Het toezicht op algoritmes en AI wordt steviger. We verhogen het budget van de algoritmewaakhond. Toezichthouders zoals de Autoriteit Financiële Markten, de Autoriteit Consument & Markt, de Autoriteit Persoonsgegevens en het Commissariaat voor de Media, hebben voldoende middelen nodig om toezicht te kunnen houden op naleving van regels.

P. 14 Daarbij zet D66 in op een sterke Digital Fairness Act in Europa, om standaarden voor sociale media, algoritmes en AI te ontwikkelen om de negatieve impact op mentale gezondheid, maar ook onethische verkooppraktijken te beperken.

P. 14 Er komt een verplichte mensenrechtentoets vóórdat de overheid algoritmes toepast, zodat niemand wordt gediscrimineerd of onterecht wordt benadeeld. Deze toetsen maken we publiek inzichtelijk en controleerbaar.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 13 Ongewenste deepfakes, zoals nepporno of andere gemanipuleerde video's, richten enorme schade aan bij slachtoffers en hun omgeving. D66 geeft daarom iedereen het auteursrecht over het eigen gezicht, lichaam en de eigen stem. Techbedrijven worden verplicht om nepbeelden binnen 24 uur te verwijderen. Sociale mediaplatforms moeten meer doen om online haatberichten te verwijderen. Iedereen moet zich veilig kunnen uitspreken, ook online. We versterken het toezicht hierop en stellen bedrijven aansprakelijk als zij in gebreke blijven.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+2)

P. 11 D66 versterkt digitale vaardigheden via voorlichting en onderwijs, zodat mensen nepnieuws kunnen herkennen.

P. 12 We investeren in voorlichting over desinformatie, zodat mensen in staat zijn om desinformatie te herkennen en kritisch te bekijken. Als mensen eenmaal geloven in onwaarheden of complottheorieën blijkt dat in de praktijk moeilijk te ontkrachten. Daarom zetten we in op prebunken: het proactief weerleggen of anticiperen op mogelijke desinformatie, beschuldigingen, of (tegen)argumenten van misleidende bronnen voordat deze daadwerkelijk worden geuit.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 12 Een bewindspersoon voor Technologie en Innovatie krijgt onder meer de taak om het Rijk en publieke sectoren los te maken van grote techbedrijven uit Amerika en China.

P. 13 D66 staat voor democratische grip en onafhankelijke controle op ons digitale bestaan. Digitale autonomie is daarvoor cruciaal. Waar we die autonomie nog niet hebben, beschermen sterke toezichthouders mensen en maatschappij tegen de

schadelijke effecten van de verdienmodellen van grote techbedrijven. We zorgen dat deze toezichthouders genoeg capaciteit hebben om sterk te handhaven.

P. 12 Grote techbedrijven die geld verdienen aan journalistieke producten moeten journalisten hier eerlijk voor vergoeden.

P. 13 Met de introductie van een 'Baas over eigen Bits' principe rollen we de ontvlechting van onze afhankelijkheid van buitenlandse Tech bedrijven stap voor stap uit. De overheid ontwikkelt afrekenbare kaders voor het democratisch, veilig en rechtstatelijk aanbieden van Techproducten en diensten.

P. 14 Er komt een einde aan de straffeloosheid waarmee Tech bedrijven de wet overtreden en burgerrechten schenden. Naast handhaving van wetten hanteert de overheid als ICT- gebruiker een mechanisme van drie waarschuwingen voor Tech bedrijven die nalatig zijn, bijvoorbeeld als het gaat om veiligheid of het schenden van burgerrechten. Daarna komt een bedrijf niet meer in aanmerking voor aanbestedingen.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+2)

P. 11 D66 versterkt de onderzoeksjournalistiek en lokale en regionale journalistiek, zodat journalisten de overheid scherp kunnen controleren.

P. 12 We verdelen de investeringen voor lokale en regionale omroepen landelijk, zodat omroepen niet afhankelijk zijn van financiering van de lokale instituten die zij kritisch controleren.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+2)

P. 11 D66 versterkt de onderzoeksjournalistiek en lokale en regionale journalistiek, zodat journalisten de overheid scherp kunnen controleren.

P. 12 Om te zorgen dat journalisten zo vrij en veilig mogelijk hun werk kunnen doen investeren we in het fonds voor bijzondere journalistieke projecten en in extra capaciteit voor PersVeilig. Daarnaast willen we een Europees steunfonds voor onafhankelijke onderzoeksjournalistiek. Dit waarborgt in elk Europees land goede journalistiek en een breed medialandschap.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+2)

P. 11 Desinformatie ondermijnt vertrouwen en verdeelt mensen. Het zet de democratie onder druk. Daarom pakken we het hard aan: de publieke omroep krijgt meer middelen om desinformatie te bestrijden, er wordt strenger gehandhaafd en de journalistieke code wordt vastgelegd in de wet. Omroepen die desinformatie verspreiden, horen niet thuis binnen de publieke omroep.

P. 11 D66 investeert in een sterke publieke omroep met een divers en kwalitatief hoogstaand media-aanbod. We versterken de kerntaak van de publieke omroep: mensen voorzien van betrouwbare informatie. We bewaken dat publiek geld goed wordt besteed, ook bij bedrijven die buiten het bestel worden ingehuurd.

P. 11 D66 wil een sterke en onafhankelijke publieke omroep die de samenleving verbindt en onze democratie weerbaar maakt. We kiezen daarbij voor focus op de kerntaken: betrouwbare informatie, cultuur en educatie. Omroepen zullen zich moeten verantwoorden op basis van criteria die uiting geven aan die kernwaarden, en niet langer op basis van ledenaantallen. Die criteria leggen we vast in een hernieuwde Mediawet. Zo werken we aan een kleiner aantal herkenbare omroepen met kwalitatief hoogwaardige journalistiek.

P. 12 Media gemaakt door de publieke omroep dienen ook online publiek toegankelijk te zijn.

P. 12 De journalistieke code wordt juridisch bindend voor de omroepen, met passende sanctiebevoegdheden. Het blijft aan de journalistiek zelf om in gezamenlijkheid de journalistieke code vast te leggen, maar die code is niet vrijblijvend: we leggen in de wet vast dat naleving een harde voorwaarde is om in aanmerking te komen voor financiering als publieke omroep.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+2)

P. 8 Om transparantie het uitgangspunt te maken, staan we voor een gedegen uitvoering van de Wet open overheid. Dat begint met het op orde brengen van de informatiehuishouding van de overheid en vraagt een cultuur van openheid. Ook komt er een nationaal lobbyregister om politieke beïnvloeding inzichtelijk te maken en een gelijk speelveld daarbij te bevorderen.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (+2)

P. 11 Vrijheid en veiligheid van journalisten is een basisvoorwaarde voor onze democratie. Daarom investeert D66 in persveiligheid. We beschermen freelancers en helpen bedreigde buitenlandse journalisten met noodvisa.

P. 14 Bedreiging van agenten, zorgmedewerkers, journalisten, rechters, politici en anderen met en publieke taak is onacceptabel. Aangifte kan voortaan anoniem en krijgt prioriteit. Ernstig bedreigden krijgen betere overheidsbescherming met meer ruimte voor maatwerk en inspraak.

P. 12 Om te zorgen dat journalisten zo vrij en veilig mogelijk hun werk kunnen doen investeren we in het fonds voor bijzondere journalistieke projecten en in extra capaciteit voor PersVeilig. Daarnaast willen we een Europees steunfonds voor onafhankelijke onderzoeksjournalistiek. Dit waarborgt in elk Europees land goede journalistiek en een breed medialandschap.

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 12 Digitale autonomie gaat verder dan wetten. D66 introduceert het Baas-over-eigen-bitsprincipe. Mensen krijgen zelf de regie over hun online leven. Dat geldt ook voor Nederland en de Europese Unie: we zorgen voor digitale onafhankelijkheid, van de cloud en infrastructuur tot apps en algoritmes. We kiezen voor Europese oplossingen en stevige handhaving van Europese regels.

P. 71 D66 wil dat Europa sneller en harder optreedt tegen bedrijven die hun macht misbruiken, prijzen opdrijven, de samenleving schaden of de regels omzeilen, zoals grote techbedrijven en farmaceuten.

P. 72 Iedereen in Europa moet in vrijheid kunnen leven. Een regering die de democratische rechtsstaat of de vrijheid en gelijkheid van mensen niet respecteert, zoals de regering-Orbán in Hongarije, verliest stemrecht en recht op Europees geld. Ook kan zo'n land geen voorzitter van de Raad van de Europese Unie worden.

P. 12 Om te zorgen dat journalisten zo vrij en veilig mogelijk hun werk kunnen doen investeren we in het fonds voor bijzondere journalistieke projecten en in extra capaciteit voor PersVeilig. Daarnaast willen we een Europees steunfonds voor onafhankelijke onderzoeksjournalistiek. Dit waarborgt in elk Europees land goede journalistiek en een breed medialandschap.

P. 12 We werken toe naar een Europese wereldomroep met nieuwsuitzendingen in vele talen. Op die manier ondersteunen we een alternatief van onafhankelijke journalistiek tegenover de desinformatie in autocratische landen.

P. 14 Daarbij zet D66 in op een sterke Digital Fairness Act in Europa, om standaarden voor sociale media, algoritmes en AI te ontwikkelen om de negatieve impact op mentale gezondheid, maar ook onethische verkooppraktijken te beperken.

P. 100 Discriminatie hoort nergens thuis in Europa. In landen als Hongarije en Italië staan vrouwen en LHBTI+'ers onder druk. D66 wil dat de EU optreedt: met een sterke antidiscriminatie richtlijn die gelijke behandeling, mensenrechten en reproductieve rechten. in alle lidstaten beschermt, en met structurele financiering van ngo's die opkomen voor mensenrechten en de rechtsstaat.

P. 102 D66 wil hervorming van de artikel 7-procedure. In het uiterste geval, moeten lidstaten die de democratie en rechtsstaat systematisch met voeten treden, volledig uit de Europese Unie gezet kunnen worden.

Noodvisa (+2)

P. 11 Vrijheid en veiligheid van journalisten is een basisvoorwaarde voor onze democratie. Daarom investeert D66 in persveiligheid. We beschermen freelancers en helpen bedreigde buitenlandse journalisten met noodvisa.

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+2)

Nederland ondersteunt organisaties die bewijsmateriaal van schendingen van mensenrechten en humanitair oorlogsrecht opsporen, bijhouden en documenteren. P. 74 Bijvoorbeeld in Gaza, waar hulpverleners en journalisten doelwit zijn van Israëlische aanvallen. En in Oekraïne, waar Rusland Oekraïense kinderen heeft ontvoerd en geïndoctrineerd. Daarbij horen vervolgstappen om individuen te bestraffen via het Internationaal Strafhof en overheden via het Internationaal Gerechtshof.

P. 75 Over de hele wereld krijgen kritische burgers, journalisten en mensenrechtenorganisaties steeds minder ruimte. Dat beschadigt de rechtsstaat en de democratie. Daarom wil D66 dat Nederland organisaties die werken aan democratisering, goed bestuur en vrije media internationaal blijft steunen, zoals ngo's, politieke partijen en burgerbewegingen.

P. 109 In het geval van bezette gebieden, zoals de Israëlische bezetting in Palestina en de Russische bezetting in Oekraïne, is het van groot belang om het internationaal recht te handhaven en ervoor te zorgen dat betrokken partijen verantwoordelijk worden gehouden voor hun daden.

P.109 We schorten EU-handelsvoordelen op met landen die mensenrechten, humanitair oorlogsrecht en VN-resoluties schenden.

P. 109 We zijn voorstander van het gebruik van het Europese mensenrechten-sanctieregime (Magnitsky-wetgeving), zoals bijvoorbeeld bij Rusland, Wit-Rusland en China. Hiermee kunnen individuele mensenrechtenschenders buiten de Europese Unie gestraft worden in hun portemonnee en is reizen naar de Europese Unie niet meer mogelijk.

P 113 We zetten in op versterking van het maatschappelijk middenveld en de positie van het midden- en klein bedrijf in ontwikkelingslanden, met extra aandacht voor de positie van jonge en vrouwelijke ondernemers.

JA21

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (-1)

Bescherming van online privacy en anonimiteit (-1)

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 26 Investeren in digitale vaardigheden. Onze arbeidsmarkt moet klaargestoomd worden voor de nieuwe digitale revolutie waar wij nu middenin zitten. Werknemers moeten blijven.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 20 Digitale soevereiniteit. Investeer in een nationale cloud onder Nederlandse wetgeving. Geen Amerikaanse of Chinese toegang tot onze data.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (-1)

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-2)

P. 51 Dat de NPO tot twee zenders wordt teruggebracht voor nationale gebeurtenissen, sport, debat en cultuur met afschaffing van de ledenomroepen. De NPO-organisatie moet neutraliteit, objectiviteit en pluriformiteit van haar nieuwsvoorziening zelf waarborgen.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (-1)

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (-2)

P. 59 Een Europese Unie die functioneert als economisch samenwerkingsverband.

P. 21 Internationale verdragen en met name het Europees. Verdrag voor de Rechten van de Mens moderniseren, zodat we nationaal genomen democratische beslissingen en het draagvlak voor de rechtspraak versterken.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (-2)

P. 21 Internationale verdragen en met name het Europees. Verdrag voor de Rechten van de Mens moderniseren, zodat we nationaal genomen democratische beslissingen en het draagvlak voor de rechtspraak versterken.

Nieuw Sociaal Contract

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+2)

P. 27 Propaganda en desinformatie ontwrichten de Nederlandse samenleving en vergroten het wij-zijdenken. Een weerbare democratie vraagt erom dat mensen

propaganda en desinformatie leren herkennen. Leerlingen moeten op basis- en middelbare scholen les krijgen in mediawijsheid.

P. 81 Steeds meer mensen hebben er last van dat hun gelijkenis door middel van AI wordt misbruikt voor deepfake-porno, om desinformatie te verspreiden en om anderen online op te lichten. Dit probleem moet effectief worden aangepakt. Het maken en verspreiden van deepfakes wordt strafbaar gesteld via het auteursrecht, met een verplichte snelle verwijdering van dit materiaal.

P. 20 Het beleid in Den Haag steunt te veel op een modellenwerkelijkheid waardoor besluiten objectiever lijken dan ze zijn. Modellen speelden een dubieuze rol in zowel de stikstofcrisis, de gascrisis, het toeslagenschandaal als in de coronacrisis. Ook worden modellen te pas en te onpas gebruikt om het effect van fiscale regelingen op het gedrag van burgers te voorspellen. We willen daarom een verplichte wetenschappelijke standaard voor het gebruik van modellen en algoritmen door de overheid. Deze standaarden moeten openbaar en navolgbaar zijn. Algoritmische risicoprofilering moet periodiek onderworpen worden aan een kritische kwalitatieve en kwantitatieve toets om te voorkomen dat mensen gediscrimineerd worden of ten onrechte als fraudeur worden aangemerkt. Vastlegging in het algoritmeregister wordt verplicht.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 81 Burgers moeten onderling vertrouwelijk kunnen communiceren zonder vrees voor massasurveillance vanuit de overheid. De overheid mag geen chat controle invoeren waarbij achterdeurtjes in communicatiediensten ingebouwd worden om end-to-end-encryptie te omzeilen.

P. 81 Steeds meer mensen hebben er last van dat hun gelijkenis door middel van AI wordt misbruikt voor deepfake-porno, om desinformatie te verspreiden en om anderen online op te lichten. Dit probleem moet effectief worden aangepakt. Het maken en verspreiden van deepfakes wordt strafbaar gesteld via het auteursrecht, met een verplichte snelle verwijdering van dit materiaal.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 27 Propaganda en desinformatie ontwrichten de Nederlandse samenleving en vergroten het wij-zijdenken. Een weerbare democratie vraagt erom dat mensen

propaganda en desinformatie leren herkennen. Leerlingen moeten op basis- en middelbare scholen les krijgen in mediawijsheid.

P. 59 Samen met de bibliotheken en maatschappelijke organisaties geven we een (financiële) impuls aan de aanpak van laaggeletterdheid en verbeteren van digitale vaardigheden onder volwassenen, van alle leeftijden.

P. 82 Al vanaf de basisschool moet er aandacht zijn voor digitale vaardigheden. Ook voor volwassenen en bedrijven moet educatie beschikbaar zijn, onder meer via openbare bibliotheken, om de digitale vaardigheden te vergroten.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 27 Nederland is nu te afhankelijk van Amerikaanse technologie. Voor onze weerbaarheid is het noodzakelijk dat we een hogere mate van digitale autonomie bereiken, vooral op cruciale onderdelen als cloud-infrastructuur. We hebben al verschillende voorstellen gedaan in onze initiatiefnota 'Wolken aan de horizon' en gaan deze uitvoeren.

P. 82 We steunen Europese initiatieven om wettelijk het verslavende ontwerp van sociale mediaplatforms aan banden te leggen. We maken het reguleren van aanbeveling algoritmes op zeer grote sociale mediaplatforms tot een Europese prioriteit. Deze algoritmes moeten transparant zijn en geoptimaliseerd worden met het oog op de mentale gezondheid van gebruikers, in plaats van maximale schermtijd.

P. 81 We steunen de vereenvoudiging van digitale wetgeving in de EU, zoals de AI-verordening, om bureaucratie te schrappen en het Europees verdienvermogen te versterken. Dit mag geen afbreuk doen aan de bescherming van privacy en menselijke waardigheid van burgers.

P. 81 We pleiten voor een verplichting op Europees niveau voor ontwikkelaars van kunstmatige intelligentie om zichtbare en onzichtbare watermerken toe te voegen wanneer hun software wordt gebruikt om bestaande mensen na te bootsen.

2. Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (+1)

P. 39 We steunen lokale en regionale omroepen. Voor de rechtsstaat is het van belang dat de gehele publieke sector, inclusief de lokale en provinciale democratie, gevolgd wordt door een kritische en onafhankelijke journalistiek. Ook stimuleren we samenwerking tussen regionale, lokale en nationale omroepen.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+1)

P. 39 We willen de journalistiek, het fundament van onze democratie, versterken. We pleiten voor meer onderzoeksjournalistiek op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Onderzoeksjournalistiek biedt niet alleen diepgang en context, maar draagt ook bij aan transparantie, verantwoording en het blootleggen van misstanden. Daarnaast zetten we ons in voor het versterken van de positie van journalisten, zodat zij veilig, onafhankelijk en professioneel hun werk kunnen uitvoeren.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (+2)

P. 39 We willen dat er verschillende stemmen in de media blijven klinken. Daarom komen er strengere regels voor overnames en zeggenschap structuren van mediabedrijven, waaronder kranten.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+2)

P. 39 We hechten aan pluriforme media daarom willen we een breed omroepbestel met ten minste vijf publieke omroepverenigingen. NOS en NTR fuseren we tot één taakomroep.

P. 39 Geen grensoverschrijdende beloningen meer. We willen dat er bij de publieke omroep meer transparantie is over nevenfuncties, beloningen en naleving van Wet normering topinkomens (WNT) en eisen inzicht in hoe publieke middelen worden besteed. We willen een wettelijk verankerde journalistieke code, met toezicht en handhavingsbevoegdheden voor het Commissariaat voor de Media.

P. 39 We staan een zorgvuldige uitbreiding van advertentie-inkomsten bij de NPO toe, met name via NPO Start en andere online platforms, met uitzondering van nieuws- en kinderprogramma's.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+2)

P. 19 De politiek is streng voor de burgers maar mild voor zichzelf bij kwesties rondom integriteit. Daarom werkt Nieuw Sociaal Contract aan een initiatiefwet voor integriteitsregels voor bewindspersonen. We pleiten voor een verplicht en openbaar lobbyregister voor contacten met ministers, ambtenaren en Kamerleden. Het moet duidelijker worden hoe lobbykantoren hun invloed uitoefenen op de politieke besluitvorming. We steunen de Wet regels vervolgfuncties bewindspersonen, maar we willen wel dat daarin strikte handhaving en effectieve sancties worden opgenomen. P. 19 Daarnaast voeren we de aanbevelingen van de Raad van Europa (GRECO) uit door deze om te zetten in duidelijke wet- en regelgeving.

P. 21 Ook de archivering van overheidsdocumenten moet op orde worden gebracht. We werken aan een betere uitvoering van de Wet Open Overheid (Woo), maar zijn tegen de afzwakking van de wet. Overtreding van de archiefwet wordt gesanctioneerd.

P. 39 Geen grensoverschrijdende beloningen meer. We willen dat er bij de publieke omroep meer transparantie is over nevenfuncties, beloningen en naleving van Wet normering topinkomens (WNT) en eisen inzicht in hoe publieke middelen worden besteed. We willen een wettelijk verankerde journalistieke code, met toezicht en handhavingsbevoegdheden voor het Commissariaat voor de Media.

P. 20 Het gebruik van algoritmen en automatische beoordelingen kan leiden tot ernstige en onherstelbare fouten. We komen met een verplichte wetenschappelijke standaard voor het gebruik van modellen, rekeninstrumenten en algoritmen door de overheid. Deze standaard moet openbaar en navolgbaar zijn. Daarbij moet duidelijk zijn wat het toepassingsbereik is, of het instrument correct binnen dat bereik wordt gebruikt en of voldoende wordt gelet op de statistische en methodologische beperkingen. Algoritmische risicoprofilering moet periodiek onderworpen worden aan een kwalitatieve en kwantitatieve toets om te voorkomen dat mensen gediscrimineerd worden of ten onrechte als fraudeur worden aangemerkt. Vastlegging in het algoritme register wordt verplicht.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (+1)

P. 39 We willen de journalistiek, het fundament van onze democratie, versterken. We pleiten voor meer onderzoeksjournalistiek op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

Onderzoeksjournalistiek biedt niet alleen diepgang en context, maar draagt ook bij aan transparantie, verantwoording en het blootleggen van misstanden. Daarnaast zetten we ons in voor het versterken van de positie van journalisten, zodat zij veilig, onafhankelijk en professioneel hun werk kunnen uitvoeren.

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (+2)

P. 20 Ambtenaren, werknemers of anderen die misstanden melden, moeten als klokkenluider worden beschermd in overeenstemming met de aanbevelingen van de Raad van Europa. De voorstellen in onze initiatiefnota ter bescherming van klokkenluiders zijn hiervoor leidend.

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 33 Steeds meer EU-lidstaten, zoals Hongarije en Slowakije, ondermijnen fundamentele rechtsstatelijke principes. Daarom moet de EU een 'rechtsstaat slot' invoeren: landen die hun rechtsstaat afbreken krijgen geen EU-gelden meer.

P. 33 Daarnaast moet het mogelijk worden om lidstaten die stelselmatig de rechtsstaat ondermijnen of langdurig niet voldoen aan de toelatingscriteria, uit de EU te zetten.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+2)

P. 32 We zetten ons actief in voor de versterking van de internationale rechtsorde, die essentieel is voor het bevorderen van vrede, veiligheid en mensenrechten wereldwijd. Nederland blijft een betrouwbare partner in samenwerkingen en ondersteunt instellingen zoals het Internationaal Strafhof in Den Haag.

P. 32 Waar mogelijk dragen we bij aan het bevorderen van de mensenrechten, onder meer via de Raad van Europa. We hebben aandacht voor de onderdrukking van vrijheden in landen als Iran, Belarus en Venezuela en voor vervolging van minderheden.

We steunen vervolging en berechting van plegers van genocide en oorlogsmisdaden. We zetten ons in tegen vervolging van religieuze minderheden, zoals christenen en Yezidi's. En we maken het mandaat van de Europese speciaal gezant voor godsdienstvrijheid permanent. We hechten aan de naleving van internationaal recht en mensenrechten door onze handelspartners en laten deze meewegen in onze inzet voor ontwikkelingshulp.

Partij voor de Dieren

1. Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+1)

P. 77 Er komt een sterkere en openbare controle op het functioneren van de veiligheidsdiensten. Daarnaast moet duidelijk worden hoe de privacy van mensen gewaarborgd is in de algoritmes die de diensten gebruiken. Ook moet worden aangetoond dat de inzet van deze algoritmes niet leidt tot etnisch profileren.

P. 75 We beschermen kinderen online net zo goed als offline. We pakken verslavende algoritmen, uitbuiting, nepnieuws, en privacyschendingen aan, zodat ook de digitale wereld een veilige omgeving wordt voor kinderen.

P. 77 We onderzoeken hoe we internetgiganten meer verantwoordelijkheid kunnen laten nemen om nepnieuws tegen te gaan zonder dat zij te veel macht krijgen over de inhoud die op de platformen gedeeld wordt. We gaan ervoor zorgen dat internetbedrijven als Meta en Google meer transparantie bieden over wat zij gebruikers laten zien en waarom, en leggen microtargeting (waarbij heel gericht wordt geadverteerd) aan banden. Zolang dit niet op orde is ontmoedigen we het gebruik van deze platformen en wijzen we op privacyvriendelijke alternatieven waarbij gebruikers zeggenschap houden over hun eigen data.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+2)

P. 74 Iedereen krijgt het wettelijke recht op zijn of haar eigen gezicht en stem. Deepfakes die zonder toestemming iemands identiteit gebruiken, worden verboden.

Ook geldt dat wat van jou is, van jou blijft. Bedrijven mogen via kleine lettertjes in gebruiksvoorwaarden nooit eigenaar worden van persoonsgegevens, beelden of bestanden. Zo beschermen we burgers tegen misbruik, manipulatie en identiteitsfraude in de digitale wereld.

P. 74 Bedrijven worden streng gehouden aan de principes 'Privacy by Design' en 'Privacy by Default'. Dat betekent dat er zo min mogelijk data verzameld worden en de standaardinstellingen altijd privacyvriendelijk zijn.

P. 75 De voorgestelde EU 'chatcontrol', waarmee alle digitale communicatie gescand wordt, komt er niet. We houden end-to-end-encryptie in stand.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (+1)

P. 75 Voor veilige verdere digitalisering is een domeinoverstijgende regie op samenwerking nodig, waarbij cybersecurity, digitale autonomie, bestrijding van cybercrime en kennisontwikkeling als integrale onderdelen en noodzakelijke randvoorwaarden worden gezien. Er wordt geïnvesteerd in voldoende cyberbewustzijn en dus digitale geletterdheid van burgers. Daarnaast zetten we ons actief in om burgers te helpen digitale criminaliteit, zoals identiteitsfraude en diefstal, en buitenlandse beïnvloeding te herkennen en zich ertegen te weren.

P. 111 Kritisch denken, digitale vaardigheden (inclusief de ethische aspecten van AI en digitale weerbaarheid) en mediawijsheid krijgen een grotere rol in het curriculum. Zo leren leerlingen onder andere nepnieuws herkennen en kritisch omgaan met informatie.

Transparantie en verantwoording online platforms (+2)

P. 74 We doorbreken de dominantie van Big Tech. Techreuzen ondermijnen de democratische rechtsstaat, publieke controle en nationale soevereiniteit. We stellen grenzen aan de macht van deze bedrijven, versterken publieke alternatieven en voorkomen dat Europese wetgeving via lobby of juridische trucs wordt uitgehold.

P. 74 Beelden en audio die gemaakt zijn door AI moeten altijd direct te herkennen zijn door bijvoorbeeld een watermerk of logo. Teksten die zich (deels) baseren op informatie die door AI gegenereerd is, vermelden dit expliciet.

P. 77 We onderzoeken hoe we internetgiganten meer verantwoordelijkheid kunnen laten nemen om nepnieuws tegen te gaan zonder dat zij te veel macht krijgen over de inhoud die op de platformen gedeeld wordt. We gaan ervoor zorgen dat internetbedrijven als Meta en Google meer transparantie bieden over wat zij gebruikers laten zien en waarom, en leggen microtargeting (waarbij heel gericht wordt geadverteerd) aan banden. Zolang dit niet op orde is ontmoedigen we het gebruik van deze platformen en wijzen we op privacyvriendelijke alternatieven waarbij gebruikers zeggenschap houden over hun eigen data.

P. 118 We komen op voor de rechten van journalistieke organisaties en makers om eerlijk betaald te krijgen door techgiganten (zoals Google en Meta) voor het gebruik van hun journalistieke inhoud.

P. 75 Bedrijven worden gedwongen meer transparantie te geven over hun opslag en gebruik van data en de werking van algoritmes. We begrenzen de mogelijkheden waarvoor onze data gebruikt mogen worden en verbieden de verkoop van data zonder expliciete toestemming. Nederlandse data worden zo veel mogelijk opgeslagen in datacenters van Nederlandse of Europese bedrijven, zodat deze niet vallen onder Amerikaanse of Chinese wetgeving. We zorgen ervoor dat gebruikers, van bijvoorbeeld horloges die gezondheidsgegevens registreren, de zeggenschap krijgen over de gegevens en niet de bedrijven.

2. Ondersteuning van een pluriform medialandschap

Ondersteuning lokale en regionale media (+1)

P. 118 We investeren voldoende in de publieke omroep en de regionale omroepen, om onafhankelijke nieuwsvoorziening, verslaggeving en onderzoek te kunnen waarborgen. De publieke omroep is onafhankelijk, ook van commerciële invloeden, en blijft reclameluw.

P. 118 Er wordt geïnvesteerd in professionalisering van de regionale en lokale media, die een belangrijke controletaak vervullen ten aanzien van de regionale politiek. Er komt een verplichting voor kunstmatige intelligentie (AI)-aanbieders om transparant te zijn over de manier waarop ze gebruikmaken van nieuwsartikelen en andere bronnen.

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (+2)

P. 72 Overheidsinformatie is in principe openbaar en digitaal toegankelijk. De overheid is uiterst terughoudend met het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding. De Woo wordt strikt nageleefd, informatie komt sneller beschikbaar en wordt minder vaak weggelakt. Onderzoeksjournalisten en kritische burgers worden niet tegengewerkt, maar actief gefaciliteerd.

P. 117 We spannen ons in om de onafhankelijke journalistiek te blijven waarborgen. We versterken daarom de toegankelijkheid en omvang van fondsen voor onafhankelijke journalistiek en steunen investeringen in onderzoeksjournalistiek. Daarbij is er aandacht voor inclusie en diversiteit.

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (0)

P. 117 Oude én nieuwe media kunnen aanspraak maken op stimuleringsfondsen voor de media. Besluitmakers binnen mediafondsen vormen een betere afspiegeling van de samenleving.

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (+1)

P. 116 De Nederlandse Publieke Omroep (NPO) is opgericht om een breed en divers publiek te voorzien van informatie, cultuur en educatie. Het is belangrijk dat de NPO deze rol kan blijven vervullen. Daarom wordt de bezuiniging op de NPO teruggedraaid.

P. 116 De NPO houdt standaard radiozendtijd vrij voor het programmeren van jazz- en wereldmuziek om zo een goede afspiegeling van de Nederlandse cultuur te vormen. Ook nieuwe muziek van Nederlandse muzikanten krijgt een ruim podium.

P. 118 We investeren voldoende in de publieke omroep en de regionale omroepen, om onafhankelijke nieuwsvoorziening, verslaggeving en onderzoek te kunnen waarborgen. De publieke omroep is onafhankelijk, ook van commerciële invloeden, en blijft reclameluw.

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+2)

P. 66 Toegang tot openbare informatie, overheidsgebouwen, publieke voorzieningen – waaronder onderwijs, openbare instellingen en openbaar vervoer – wordt vanzelfsprekend voor iedereen.

P. 72 Overheidsinformatie is in principe openbaar en digitaal toegankelijk. De overheid is uiterst terughoudend met het opleggen van vertrouwelijkheid of geheimhouding. De Woo wordt strikt nageleefd, informatie komt sneller beschikbaar en wordt minder vaak weggelakt. Onderzoeksjournalisten en kritische burgers worden niet tegengewerkt, maar actief gefaciliteerd.

P. 72 Op alle niveaus van bestuur en volksvertegenwoordiging komt een openbaar lobbyregister. Bestuursstukken zoals wetsvoorstellen en beleidsmaatregelen vermelden welke invloed lobbyisten op de voorstellen hebben gehad. Een onafhankelijke autoriteit houdt toezicht op de integriteit van lobbyisten en politici.

P. 72 De overheid is transparant over de totstandkoming van beleid. Burgers krijgen duidelijke en betrouwbare informatie van overheidsdiensten en bedrijven die publiek geld uitgeven. Het informatierecht van volksvertegenwoordigers wordt strikt nageleefd.

P. 72 De overheid communiceert snel en in eenvoudige en duidelijke taal.

P. 74 Open-sourceprojecten bieden veel kansen om kennis en informatie te delen. Door bijvoorbeeld technologische oplossingen te delen, kunnen andere landen, ondernemers en individuen bestaande kennis gebruiken om verder te ontwikkelen. De overheid gaat open standaarden, open-sourcesoftware en open hardware stimuleren en waar mogelijk gebruiken. Dit gebeurt sowieso in publieke sectoren: overheden, scholen en zorginstellingen stappen af van Big Tech-diensten. De overheid ontwikkelt een exitstrategie en investeert in open source, non-profit en Europese alternatieven.

P. 115 Wetenschappelijk onderzoek wordt publiek gefinancierd en moet dus toegankelijker worden. Daarom wordt de Open Access- en Open Science-beweging gesteund en gefinancierd. Ook wetenschappelijke artikelen en rapporten die (deels) met publiek geld zijn gefinancierd, zijn gratis en zonder belemmeringen in te zien.

3. Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (+1)

P. 118 We beschermen journalisten tegen rechtszaken die bedoeld zijn om hen te intimideren en censureren. Het is van groot belang dat journalisten juist de machtige bedrijven die zulke juridische procedures starten kunnen blijven onderzoeken.

Fysieke veiligheid van journalisten (+1)

P. 118 We zetten ons actief in tegen bedreigingen aan het adres van journalisten. Ook kunstenaars en (politieke) tekenaars worden beter beschermd. Online platforms worden aangesproken om maatregelen te nemen tegen bedreigingen.

Online veiligheid van journalisten (+1)

P. 118 We zetten ons actief in tegen bedreigingen aan het adres van journalisten. Ook kunstenaars en (politieke) tekenaars worden beter beschermd. Online platforms worden aangesproken om maatregelen te nemen tegen bedreigingen.

Bescherming klokkenluiders en andere informatie activisten (+2)

P. 72 Klokkenluiders zijn een belangrijke bron voor het opsporen van misstanden in bedrijven en (overheids)organisaties en worden daarom goed beschermd. Buitenlandse klokkenluiders, die de misstanden van een staat blootleggen, worden niet uitgeleverd.

4. Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+2)

P. 128 De EU zet zich in voor de versterking van de rechtsstaat en democratie, vrije media en mensenrechten. Zulke grondrechten dienen in alle EU-landen gewaarborgd te zijn. Landen die hieraan tornen kunnen niet langer rekenen op EU-subsidies.

P. 76 De regie over essentiële AI-infrastructuur komt in publieke handen. De overheid zorgt ervoor dat in Europees verband geïnvesteerd wordt in goede publieke AI-technologie, zodat er geen afhankelijkheid ontstaat van problematische regimes of buitenlandse commerciële partijen.

Noodvisa (+2)

P. 118 Nederland geeft noodvisa af aan buitenlandse journalisten in levensbedreigende situaties.

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (+1)

P. 125 We investeren in verbinding en kennisuitwisseling tussen burgers en maatschappelijke organisaties uit verschillende democratische landen. In gesprek blijven met elkaar en het nader tot elkaar komen zijn sleutels tot vreedzame oplossingen. Daarom moet het kabinet niet minder, maar veel meer investeren in het maatschappelijke middenveld, de versterking van de positie van mensen in gemarginaliseerde posities en in de versterking van de democratie en vrije pers wereldwijd.

DENK

- 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

Verantwoord gebruik van algoritmen & bestrijding van desinformatie (+2)

P. 13 Volledige doorlichting van de overheid. Alle overheidsinstanties worden grondig doorgelicht op discriminerend beleid en discriminerende algoritmes.

P. 17 Er komt een algoritmewet. In deze wet worden waarborgen voor mensenrechten bij algoritmen verplicht. Het gebruik van afkomstgerelateerde kenmerken in algoritmen en risicoprofielen wordt verboden. Ook worden strenge eisen ingevoerd die verplicht stellen dat algoritmes op non-discrimatoire wijze worden ontworpen, getest én gecontroleerd.

P. 17 Algoritmes worden transparant. Er komt een verplicht algoritmeregister, dat geldt voor zowel overheden als bedrijven die algoritmen inzetten.

Bescherming van online privacy en anonimiteit (+1)

P. 17 Betere bescherming privacy. Wij willen inzetten op betere waarborgen van de online privacy. Dat betekent dat handel in persoonsgegevens aan banden wordt gelegd en de macht van de bigtech bedrijven Europees moet worden ingeperkt.

P. 38 Wij willen extra ondersteuning voor kleine organisaties om hun digitale beveiliging op orde te krijgen. De overheid investeert in een veilige digitale infrastructuur en de bescherming van persoonsgegevens.

P. 17 Sterker toezicht door de Autoriteit Persoonsgegevens. De AP krijgt extra middelen, bredere bevoegdheden en diepgaande expertise op het gebied van kunstmatige intelligentie.

Digitale geletterdheid en mediawijsheid (0)

P. 35 Wij nemen maatregelen om de schadelijke effecten van social mediagebruik op kinderen tegen te gaan. Dat betekent dat wij voor een leeftijdsgrens zijn van 15 jaar, waarbij voor kinderen schadelijke content onder die leeftijd wordt afgeschermd. Wij stimuleren het terugdringen van telefoongebruik op school en geven meer aandacht aan het verantwoord gebruik van het internet.

Transparantie en verantwoording online platformen (+2)

P. 17 Veilige infrastructuur. Er moet meer geïnvesteerd worden in digitale veiligheid. We moeten ook inzetten op onafhankelijkheid van onze systemen van andere landen en grote bedrijven.

P. 13 Permanente monitoring. Er komt een permanente Discriminatiemonitor waarin de ervaren discriminatie onderzocht wordt. Online komt er een hatespeech detector die doormiddel van een algoritme online discriminatie opspoot.

2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

Ondersteuning lokale en regionale media (-1)

Ondersteuning onderzoeksjournalistiek (-1)

Aanpak oneerlijke concurrentie mediahuizen (-1)

De maatschappelijke functie en toekomstbestendigheid van de publieke omroep (-1)

Toegang tot overheids- / publieke informatie (+2)

P. 40 Er komt een verplicht lobbyregister voor de regering. Er komt meer toezicht op de draaideurconstructie en oud-bewindspersonen krijgen een volledig lobbyverbod.

3) Veiligheid en bescherming van journalisten

Juridische veiligheid van journalisten (-1)

Fysieke veiligheid van journalisten (-1)

Online veiligheid van journalisten (-1)

Bescherming van klokkenluiders en andere informatie activisten (-1)

4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

Bevordering van rechtsstatelijkheid en persvrijheid binnen EU (+1)

P. 48 Wij zijn voor een hervorming van de EU waarbij het democratische gehalte van de EU wordt vergroot en er op het gebied van de rechtsstaat strenger gehandhaafd wordt op de vraag of landen binnen de EU zich gedragen conform de afspraken.

Noodvisa (-1)

Ondersteuning van mensenrechten die persvrijheid beschermen en het maatschappelijk middenveld (-1)

Appendix III: Moties

Moties ingediend onder 1) Een verantwoorde online informatiesamenleving en bestrijding van desinformatie

- Nr. 264 (30821). Motie van het lid Kathmann over maximale naleving, handhaving en versteviging van regelgeving ten aanzien van grote onlineplatforms
Indiener: GL-PvdA
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt, JA21
Tegen gestemd: PVV, FVD
- Nr. 266 (30821). Motie van het lid Koekkoek en Kathmann over verspreiding van desinformatie en politieke schaduwadvertenties voorkomen
Indiener: GL-PvdA, Volt
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt, JA21
Tegen gestemd: PVV, FVD
- Nr. 48 (36410). Motie van het lid Nordkamp c.s. Over een onderzoek naar versterking van de stabiliteit en weerbaarheid van de samenleving en de bestrijding van desinformatie.
Indieners: GL-PvdA, NSC, ChristenUnie, CDA, VVD, Volt
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt
Tegen gestemd: PVV, BBB, FVD, JA21
- Nr. 112 (36600 VII). Gewijzigde motie van de leden van der Werf en Dijkstra ter vervanging van nr. 73) over verkennen of kan worden gekomen tot een richtgetal voor de (relatieve) minimum moderatie-capaciteit op Nederlands niveau van grote online platforms.
Indieners: D66, NSC
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP (Vergissing), Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, FVD, JA21
- Nr. 17 (36531). Motie van de leden Krul en Ceder over initiatief nemen voor een kopgroep met gelijkgestemde landen om mogelijke aanscherpingen van de DSA te onderzoeken
Indiener: CDA, ChristenUnie
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, FVD, SGP, JA21

Moties ingediend onder 2) Ondersteuning van een pluriforme mediasector

- **Nr. 312 (32827)**. Motie van het lid Houwelingen over vanaf 2026 jaarlijks 100 miljoen bezuinigen op de NPO.
Indiener: FVD
Voor gestemd: SGP, FVD
Tegen gestemd: PVV, GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, Volt, JA21
- **Nr. 78 (36471)**. Motie van het lid Jetten over bij de uitwerking van het hoofdlijnenakkoord het btw-tarief op boeken, kranten, en tijdschriften op 9% houden en naar alternatieve dekking zoeken.
Indiener: D66, DENK, SGP, SP, ChristenUnie, JA21, PvdD, GL-PvdA, Volt, CDA
Voor gestemd: D66, DENK, SGP, SP, ChristenUnie, JA21, PvdD, GL-PvdA, Volt, CDA, FVD
Tegen gestemd: PVV, VVD, NSC, BBB
- **Nr. 98 (36410)**. Motie van het lid Bikker c.s. Over een wettelijke borging van Friestalig media-aanbod.
Indieners: ChristenUnie, CDA, NSC, SP, GL-PvdA
Voor gestemd: PVV, GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt, JA21
Tegen gestemd: FVD
- **Nr. 116 (36600 VIII)**. Motie van het lid Van der Velde over bij de hervorming van het mediabestel actief alle relevante partijen betrekken om te komen tot een zo integraal en toekomstbestendig mogelijk mediabestel.
Indiener: PVV
Voor gestemd: PVV, GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, ChristenUnie, DENK, FVD, SGP, Volt, JA21
Tegen gestemd: SP, PvdD
- **Nr. 9 (36725)**, Motie van het lid van Dijck over de btw-verhoging op cultuur, media en sport alsnog laten doorgaan.
Indiener: PVV,
Voor gestemd: PVV
Tegen gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, FVD, PvdD, SGP, Volt, JA21
- **Nr. 340 (32 827)**. Motie van het lid Mohandis over de programmering ontzien in de transformatie naar omroephuizen.

Indiener: GL-PvdA

Voor gestemd: GL-PvdA, D66, SP, DENK, PvdD, SGP, Volt

Tegen gestemd: PVV, VVD, NSC, BBB, CDA, CU, FvD

JA21 niet deelgenomen

- Nr. 345 (32 827). Motie van de leden Paternotte en Mohandis over voorkomen dat de taakstelling voor extra reclame inkomsten een bezuiniging wordt

Indiener: GL-PvdA, D66

Voor gestemd: GL-PvdA, D66, SP, CU, DENK, PvdD, Volt

Tegen gestemd: PVV, VVD, NSC, BBB, CDA, FvD, SGP

JA21 niet deelgenomen

- Nr 119. (36 600 VIII). Motie van de leden Krul en Mohandis over ervoor zorgen dat de huidige inversteringen van rijksoverheid en gemeente in de streekvorming van lokale omroepen kunnen worden voortgezet

Indiener: GL-PvdA, CDA

Voor gestemd: GL-PvdA, D66, CDA, SP, CU, DENK, FvD, PvdD, SGP, Volt, JA21

Tegen gestemd: PVV, VVD, NSC, BBB

- Nr 339 (32 827). Motie van de leden Mohandis en Paternotte over concrete voorstellen voor een samenwerking tussen NPO, RTL en TALPA

Indiener: GL-PvdA en D66

Voor gestemd: PVV, GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, CU, DENK, SGP, Volt

Tegen gestemd: SP, FvD, PvdD

JA21 niet deelgenomen

- Nr 362 (32827). Motie van het lid van der Velde over afzien van het schrappen van artikel 7.9 van de Mediawet

Indiener: PVV

Voor gestemd: PVV, VVD, BBB, FvD

Tegen gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, CU, DENK, PvdD, SGP, Volt

JA21 niet gestemd

Moties ingediend onder 3) Veiligheid en bescherming van journalisten

- Nr. 311 (32827). Motie van de leden Rooderkerk en Paternotte over een expliciete grondslag toevoegen aan artikel 3:13 BW om journalisten en media te beschermen tegen misbruik van procesrecht

Indiener: D66

Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, PvdD, SGP, Volt

Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, ChristenUnie, DENK, FVD, JA21

- Nr. 305 (32827). Motie van de leden Tseggai en Rooderkerk over uitspreken dat de media een belangrijk fundament zijn voor een goed functionerend democratie en dat de overheid hen moet faciliteren hun werk goed te doen.
Indiener: GL-PvdA, D66
Voor gestemd: PVV, GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt, JA21
Tegen gestemd: CDA, FVD
- Nr. 127 (36600 VIII). Motie van de leden Soepboer en van Vroonhoven over de Mediawet zo aanpassen dat de regering niet langer kan ingrijpen in besluiten van het Commissariaat voor de Media.
Indiener: NSC
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, SP, ChristenUnie, PvdD, SGP, Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, CDA, DENK, FVD, JA21

Moties ingediend onder 4) Internationale inzet voor persvrijheid, mensenrechten en het maatschappelijk middenveld

- Nr 59 (36410-V) Motie van het lid Boswijk over onderzoek doen naar de opzet van een democratie fonds.
Indiener: CDA, Volt, GL-PvdA, NSC
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, FVD, JA 21
- Nr. 385 (32735) - Motie van de leden Paternotte en Boswijk over een gecoördineerde aanpak om de toegang tot diverse bronnen en kwaliteitsjournalistiek te waarborgen.
Indiener: D66, CDA
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, Volt
Tegen gestemd: PVV, BBB, FVD, SGP, JA21
- Nr. 386 (32735) - Motie van de leden Dobbe, Dassen en Zeedijk over multiple-entry Schengenvisa aan Russische mensenrechtenactivisten en journalisten verschaffen als zij in eigen land gevaar lopen.
Indiener: SP, NSC, Volt
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, FVD, JA21
- Nr. 346 (32623), Motie van het lid Dobbe over een veilige multi-entry toegang van mensenrechtenactivisten en journalisten.
Indiener: SP, Volt, CDA
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt

Tegen gestemd: PVV, FVD, JA21

- Nr. 2251 (21501), Motie van het lid Dobbe over directe steun vergroten aan journalisten voor hun werk in Sudan.
Indieners: SP, Volt, DENK, PvdD, CDA
Voor gestemd: GL-PvdA, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, PvdD, SGP, Volt
Tegen gestemd: PVV, VVD, BBB, FVD, JA21
- Nr. 3204 (21501), Motie van de leden van Baarle en Dobbe over veroordelen dat Israël waarnemers en journalisten geen volledige toegang tot Gaza biedt.
Indieners: DENK, SP
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, FVD, PvdD, Volt, JA21
Tegen gestemd: PVV, BBB, SGP
- Nr. 594 (23432), Motie van het lid Ceder over de israelische regering op te roepen internationale journalisten en waarnemers toegang te geven tot Gaza.
Indieners: ChristenUnie, VVD, NSC
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, BBB, CDA, SP, ChristenUnie, DENK, FVD, PvdD, Volt, JA21
Tegen gestemd: PVV, SGP
- Nr. 3033 (21501-02), Gewijzigde motie van de leden Paternotte en van der Werf over zich duidelijk uitspreken tegen ongewenste inmenging in de Europese democratie en met buurlanden en de Europese Commissie werken aan een antwoord hierop.
Indiener: D66
Voor gestemd: GL-PvdA, VVD, NSC, D66, SP, DENK, PvdD, Volt
Tegen gestemd: PVV, BBB, CDA (vergissing), ChristenUnie (vergissing), FVD, SGP, JA21

Free Press Unlimited

Weesperstraat 3

1018 DN Amsterdam

The Netherlands

T +31 20 800 0400

info@freepressunlimited.org

www.freepressunlimited.org